

נחל חכמה

פירוש פרק א' מפרקי אבות
על פי הקבלה

חובר ונערך ע"י

יוסף שבתאי (שני)

פעיה"ק ירושלים תובב"א

ה' תשע"ח

יוסף שבתאי (שני)

JOSEPH SHABTAI (SHANI)

3200 .ת.ד. P.O.B

בני ברק ישראל

BENEI BERAK ISRAEL

JO.SHABTAI@GMAIL.COM

כל הזכויות שמורות

ALL RIGHTS RESERVED

**מותר להעתיק קטעים
לצורך זיכוי הרבים,
אבל לא לצורך מסחר.**

נדפס בארץ ישראל

PRINTED IN ISRAEL LAND

הקדמה

המשניות של פרקי אבות מלמדים אותנו דרך התנהגות בין אדם למקום ובין אדם לחברו. אנחנו יהודים ולא מזיזים אצבע שלא לפי דיני התורה. ההלכות שלנו מסבירים לנו איך לשבת בשירותים, איך להתפנות. אנחנו חיים עם נשמה שהיא חלק אלוה ממעל, ולמענה באנו לעולם הזה כדי לעדן אותה ולשוב אח"כ ולמסור דין וחשבון על כל מה שעשינו בעולם זה. המוסר שלנו הוא לא אנושי, והוא ניתן לנו בסיני כי כולו קשור בסודות עליונים. איך להתנהג עם בן אדם, מה לעשות ומה לא לעשות. זה לא דרך ארץ ומוסריות שבין אדם לחברו במוכנו הגשמי שמשתנה ממדינה למדינה לפי חשיבת האנשים באותו מקום, שהם מחליטים מה מותר ומה אסור, מה נחמד ומה לא. הלכות המוסר שלנו ככל תורתנו הקדושה לא משתנים בשום מקום לעולם. הלכות הסעודה שלנו וכיצד להתנהג בה כתובים בשולחן ערוך. לא כתוב שצריך לאכול עם סכין ומזלג, אפשר לאכול עם הידיים אין בזה שום פגם בדרך ארץ. אבל אין להסתכל בצלחת של אחר כשהוא אוכל, ופעמים שיש להשאיר משהו מהאוכל בצלחת. ולא לאכול כמו רעבתן. ולא לגמור כוס שלמה של שתייה בפעם אחת. ושאסור להחזיק כריך ביד ולנגוס בו, כי אין להכניס לפה יותר מכזית לחם. הם הלכות סעודה ודרך ארץ קבועים שקבלנו בסיני בגלל סודם העליון. אסור ללכת ברחוב ולאכול כריך. ומי שאוכל ברחוב דומה לכלב, הוא פסול לעדות, ואמרו המקובלים שיבא בגלגול כלב. יש לנו הלכות איך להתלבש. מי שלובש בגדים קרועים הקליפות נאחזים בו. אם אדם אוכל בכלי שהוא סדוק הקליפות נאחזים בו. כך גם לגבי שתייה בכלי סדוק. אם אדם לובש שני בגדים ביחד אחד על השני הקליפות נאחזים בו. לפי ההלכה על הבגדים להיות מסודרים, אין ענין לקנות מותגים, הם יכולים להיות פשוטים אבל נקיים ומסודרים, אלה ההלכות שקיבלנו מסיני. הלכות האופנה ודרך ארץ שלנו לא משתנים לפי מה שהולך בעולם. התורה לא משתנית כמו שהנשמה לא משתנית. גם המוסר שלנו מתי להתבלט, מתי להתגאות ומתי אסור להתגאות יש על זה הלכות.

פרק א' של פרקי אבות משתרע על תקופת הבית השני מהקמת כנסת הגדולה על ידי עזרא הסופר בשנת שבע לבנינו ועד פטירת רשב"ג שנהרג בשנת החרבן שהם תי"ד שנים שמתחלקים לשד"י שנים עד עליית הלל לנשיאות, ומאה של הלל זורעו וכמו שאמרו חז"ל, הלל ושמעון גמליאל ושמעון שמשו בפני הבית מאה שנים. ודברי מוסרי התורה היתה יפה לתקופתם ובהתאם לה, ויפה לעתיד לבא בכל הדורות, וסודם עומדת לעד.

מסכת אבות פרק א

מִשֶׁה קָבַל תּוֹרָה מִסִּינַי, וּמִסֶּרָה לִיהוֹשֻׁעַ, וְיְהוֹשֻׁעַ לְזִקְנִים, וְזִקְנִים לְנָבִיאִים, וְנָבִיאִים מִסֶּרְוֶה לְאַנְשֵׁי כְנֶסֶת הַגְּדוּלָּה. הֵם אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה דְבָרִים, הָיוּ מְתוּנִים בְּדִין, וְהִצְמִידוּ תְלֵמִידִים הַרְבֵּה, וַעֲשׂוּ סִיג לַתּוֹרָה. התורה שלנו, הדרך ארץ שלנו, והמוסר שלנו, כולו משמים. לכן לפני נתינת כל המידות במסכת אבות שהיא מסכת של מידות ודרך ארץ מתחילה המסכת ב"מִשֶׁה קָבַל תּוֹרָה מִסִּינַי". ללמדך שגם זה במסורת. התורה תגיד לך מה דרך ארץ ומה לא. מה מידה נכונה, ומה לא. כל המוסר שלנו איך להתנהג, מתי מותר לדבר לשון הרע, ומתי אסור. יש ספר הלכות שלם של החפץ חיים "שמירת הלשון", מתי מותר ומתי אסור. אתה לא יכול עם הפה שלך לעשות מה שאתה רוצה. העוברים על מידות אלו נקראים בני בליעל "בלי עול", העול מושך את הבהמה לכיוון הנכון שלא תלך לאן שהיא רוצה. העול שלנו כיהודים מושך אותנו לקבל עול תורה ומצוות כדי ללכת בדרך שה' מכתוב לנו. הפה זה החלק שקיבלנו מהבורא וניתן דין וחשבון על כל אות ואות שנוציא מהפה. "וּמַגִּיד לְאָדָם מַה שִׁחֹו". כך אומר הנביא¹. אומרת הגמרא² אפילו שיחה יתירה שבין איש לאשתו מגידיים לו לאדם בשעת מיתה. כשאדם מוסר דין וחשבון מראים לו בסרט את הכל, והוא רואה כל מילה שהוא אמר ועל כל מילה הוא צריך לתת דין וחשבון. המוסר שלנו קיבלנו אותו בסיני ע"פ חוקי התורה הקדושה. כל מילה שאמרו התנאים כאן היא עם שורש בסוד. הם לא חידשו שום דבר כי הכל קיבלנו בסיני. כל אחד משך את החלק משורש נשמתו למעלה, וקיבל רשות לומר את זה לרבים ולא אחר, למרות שכולם התנהגו כן קודם. גם בתלמוד עד לאותם חכמים שדיברו על הלכות, הן היו קיימות עוד מזמן משה, אבל כדי להעביר אותם לציבור כתורה שבעל פה, צריך היה כל אדם לפי נשמתו שהוא יעביר אותם. למרות שכולם עשו אותם גם קודם. כולם חונכו באותה תורה לפני שבאו התנאים או האמוראים ויגידו לנו את ההלכות

1. עמוס ד' יג. 2. חגיגה ח':

האלה. יש הרבה הלכות שאנו יודעים אותם מדברי הנביאים שהגמרא אומרת עליהם שזה היה מסורת בידינו מסיני, בא הנביא והסמיך את זה לפסוק. עד הנביא זה היה נעשה בלי שום פסוק, הנביא הסמיך את זה לפסוק כדי שזה יעלה דרגה מתורה שבעל פה לתורה שבכתב. יש דברים שזוים מתורה שבעל פה לתורה שבכתב ולהיפך. יש דברים שמקורם בתורה ושכחנו אותם ואז אנו מוצאים אותם בעל פה, כי המקור בתורה אבד לנו. ויש דברים שלא היו כתובים, והנבואה הכתיבה את מה שקבלנו קודם בעל פה. ולכן דברי המוסר במשנה מתחילים בקבלת משה מסיני.

"מִשָּׁה קָבַל תּוֹרָה מִסִּינִי". לא כתוב שמשנה קיבל תורה בסיני, אלא מִסִּינִי. דהיינו ממי שהתגלה לכל עם ישראל בסיני. כי קיבלנו תורה גם לפני סיני, האבות שמרו תורה. כבר ביציאת מצרים קיבלנו מצוות כתפילין, שבת, וכדו'. אבל כל מה שקיבלנו עד מתן תורה, ברית המילה, גיד הנשה, וכדו', בסיני נצטוונו עליהם מחדש. כי בסיני היו כולם בדרגת השלמות, וכשאדם שלם ומקבל תורה, זה אחרת מאשר כשהוא לא שלם. זו בעיה של הרבה דתיים מלידה, שרמת ידיעתם בתורה, או בתפילה או בהלכות, חלשה. כי קבלו את הידע מגיל חמש. המורה הסביר להם את הסיבה לפי שכל של ילד בן חמש, הוא כבר בן חמישים וזוכר רק את הפירוש של גיל חמש, כי לא הלך ללמוד שוב את התורה בהתאם לגילו. יש כאלה שזוכרים את התנ"ך מהזמן שלמדו אותה בתלמוד תורה בגיל שמונה תשע וזה הכל. זה חבל מאוד. לעומת זאת בעלי תשובה מקבלים את התורה וההלכות בגיל מבוגר יותר, ומבינים לפי הרמה של גילם. אלו שעוסקים בתורה ובכל פעם מתעלים באותם הדברים שלמדו כבר, הם יודעים אותם לפי שכלם בגיל הנוסף. רמת הידיעה צריכה לעלות לפי גודל ההבנה. התורה שקיבלנו לפני מתן תורה היתה ברמת הכרה נמוכה, בסיני כולנו הגענו לדרגת נבואה, וכמו שכתוב, "אַתָּה הָרְאָתָּ לְדַעַת כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְבָּדוֹ"³. וברמה כ"כ גבוהה של הכרת

3. דברים ד', לה.

ה' בנבואה קיבלנו את התורה מחדש, כי לפי הרמה שאתה מקבל את התורה ככה היא נשארת לך. גם המוסר והמידות, מקורם מהרמה הגבוהה שזכינו אליה בסיני. ולכן התנא אומר, "מִשָּׁה קָבַל תּוֹרָה מִסִּינַי". כשעמדנו כולנו באותה התגלות נפלאה של הר סיני, ומאותה התגלות התורה על כל חלקיה הגיעה אלינו, באותו מעמד קיבלנו את כל תרי"ג מצוות בכללות. כל ישראל הבינו את כל המצוות בכללות, ואח"כ התפרטו המצוות והגיעו במשך הארבעים שנה, אבל את התשתית של כל תרי"ג המצוות כבר קיבלנו בסיני.

מִשָּׁה קָבַל תּוֹרָה מִסִּינַי, וּמִסֵּרָה לְיִהוֹשֻׁעַ, וְיִהוֹשֻׁעַ לְזִקְנִים. לא כתוב שיהושע "מסר" לזקנים. יהושע קיבל את כל התורה ממשה, לא החסיר אות אחת. אבל יהושע כשמסר את זה לזקנים שאחריו הוא החסיר חלק. הוא מסר את כל מה שהוא זכר אבל אלף ושלוש מאות קל וחומר וכמה גזירות שוות שהוא קיבל ממשה נשתכחו בימי אבלו של משה, את זה יהושע לא מסר⁴. וחזר להם זכרון שכחתם לא דרך יהושע אלא מפלפול עתניאל בן קנז, והתורה בשלמותה עברה במסורת.

עוד מסר גדול יש כאן, התורה חייבת להימסר מרב לתלמיד ומתלמיד לתלמיד, אי אפשר בלי מעביר שקבל מהקודמים שקבלו מרבותיהם, עד גדולי ישראל הנודעים. כשהצדוקים החליטו שהם חותכים את שרשרת מסירת התורה ופירשו את התורה לפי הבנתם במקרא, נשתנתה התורה. גם הקראים בתקופת הגאונים החליטו שהם חותכים את השרשרת של התורה שהיתה עד זמן הגאונים הגיעו לתורה משונה, לתורה אחרת. הם שינו את התורה כי אין להם מסורת אז כל אחד מפרש את זה לפי השכל שלו.

סיפר לנו חכם בן ציון אבא שאול זצ"ל, שהיה גר בעיר העתיקה קראי אחד⁵, שהיה בא מדי פעם לישיבת "פורת יוסף", ומתווכח עם

4. מס' תמורה ט"ז. 5. בעיר העתיקה גרו עד תשעה קראים ולא היה עשירי מעולם. כותב החיד"א שהסיבה היא, כי יש להם בית כנסת גדול בעיר העתיקה במרתף שיורדים במדרגות להתפלל שם לקיים מה שכתוב "ממעמקים קראתיך

הרבנים. פעם אחת חכם בן ציון אבא שאול ראה אותו קונה בשוק בשר כבש של ערבים. הוא אמר לו "זה טרף" אסור לאכול זאת. השיב לו הקראי, וכי אתה חכם, אתה לא יודע ללמוד, כתוב "וּבְשֵׁר בְשָׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכְלוּ". פה עיר פה מותר לאכול טריפה. רק בשדה אסור לאכול טריפה. זה מה שקורה כשאין מסורת שמקובלת בידינו רב מפי תלמיד הכל נחתך הכל נחרב. ככה היה בכל הדורות. כשאנשים חותכים את המסורת שבידינו איש מפי איש שבתורה שבידינו מאז משה רבינו, הם מגיעים למצב שהם פסולים לעדות ועוברים עבירות ומחזיקים ברבנים משלהם ומחנכים דורות על ברכי הכפירה. גם לקראים יש רבנים משלהם מנותקים מהשרשרת. המסורת חייבת להימשך גם במוסר מידות ותפילות. כשאחד מגדולי ישראל בא להגיד איזה הלכה או דבר תורה, היה בודק את הדברים שהפירוש יהיה מתאים לדברי חז"ל ולא תהיה סטייה מהמסורת. כל המחלוקות של כל הפוסקים, כל אחד הסתמך על דברי חז"ל, או שהיתה להם מסורת בהבנה, או שהם הגיעו לזה בדעתם הרחבה ברוח קדשם. הם היו כולם בעלי רוח הקודש. נכדיו של רש"י היו הריב"ם, רבינו תם, והרשב"ם, כולם למדו קבלה אצל רש"י שהיה מקובל עצום. רש"י את כל פירושו על התורה כתב לפי הקבלה.⁶

ה". פעם אחת הישמעאלים גזרו גזירה על היהודים ואסרו עליהם להתפלל על ביטול הגזירה. בקשו מהקראים רשות להתפלל בבית הכנסת שלהם כדי שלא יתפסו מתפללים על הגזירה הזאת. כשירדו להתפלל הלך בראשם ר' חיים בן עטר, ועל אחת המדרגות הוא התעלף, כשחזרה הכרתו אמר להם "תחפרו פה", הקראים ניסו להתנגד אבל חפרו על כרחם, ומצאו שם גמרות וספרי הרמב"ם שהם קברו כדי לדרוך עליהם בכל פעם שהם יורדים במדרגות, כדי לרמוס את התורה שבעל פה. האור החיים הקדוש כשדרך על המדרגה, כח הקדושה שהיה מתחת המדרגה לא נתן לו לדרוך על דבר שכזה. הוא איבד את ההכרה והבין שפה יש משהו. אז הוא גזר בקללה שלא יהיה מניין של קראים בירושלים. מאז לא היה מניין, כשהיה נכנס להתגורר בירושלים עשירי, אחד היה מת להם. זה היה ידוע שבירושלים יש תשעה קראים ואין עשירי. 6. שם הגדולים בערכו.

החיד"א כותב על הרשב"ם שפעם אחת נגלה אליו רש"י לאחר פטירתו בהקיץ, ואמר לו את כל הקבלה לימדתי אותך פרט לשם המפורש כי לא ידעתי אם הנך ראוי לדעתו, עכשיו ראיתי בעולם העליון שאתה ראוי ובאתי ללמדך, ולימדו את השם הגדול הנכבד והנורא, ונעלם מעיניו.⁷

כל דברי התנאים בפרקי אבות הם סודות בקבלה. הם לא אמרו אותם עד שלא ידעו אותם במסורת או ברוח הקודש. וכן כל משלי חכמים וחידותם. שלמה המלך כתב הרבה ספרי חכמה שלא נכנסו בתנ"ך כי הם היו חכמתו. רק משלי, שיר השירים, וקהלת, שנאמרו ברוח הקודש נכנסו. בהם אנחנו דורשים כל מילה כמו את התורה כולה. כי דברים שנאמרו ברוח הקודש יש לקבלם כהמשך ישיר של תורה מסיני. זו התורה שבידינו, והמסורת הזאת היא היחידה שדרכה אנו מקבלים את התורה מדור לדור היא לא תשתנה.

הרה"ג ר' משה פיינשטיין זצ"ל היה רב ברוסיה, ובעירו היה אחד שהלך מידי פעם ומסר את ישראל בידי הגויים. הלשין לממשלה על כל דבר שנעשה שלא בדיוק לפי החוק כדי שיטילו עליהם קנסות והוא היה מקבל אחוזים. הוא היה אהוב אצל הגויים, ושנאו על היהודים. כשהוא היה גוסס הוא קרא לחברה קדישא ואמר להם בתחנונים, תראו אני מתחרט על כל מה שעשיתי אני מבקש שכשמות תקברו אותי בקבורת חמור בעמידה כדי שיהיה לו לכפרת עוונות. לאחר שמת, באו לרב משה פיינשטיין אמרו לו שהמוסר לפני מותו התוודה וצווה לקברו בעמידה כקבורת חמור. אמר להם בשום אופן לא. יש לנו הלכות קבורה תקברו אותו כמו את כולם שום שינוי לא תעשו. חברת קדישא רצו לגזור את המת לחתיכות, אבל הרב אמר לא לשנות כלום. מיד לאחר הקבורה הגיעו שני שוטרים רוסים לבדוק איך קברו אותו. משנתברר להם שנקבר כרגיל, אמרו לקהל, שהוא רצה להזיק ליהודים אחרי מותו, והלך לגויים ואמר להם שהיות והוא מסר אותם, בוודאי שהם יקברו אותו כמו

7. שם הגדולים בערכו.

חמור בעמידה "תנקמו את נקמתי מהם". ונצטוו מהממשלה לבא לראות כיצד נקבר. הרב הציל את כל עם ישראל כשלא זו מההלכה כמלא נימא. כך קורה כשהולכים לפי המסורת והתורה שבידינו, ולא לפי שיקולים אישיים.

ועתה בדורנו קמו "רבנים" שהמציאו תורה חדשה בניגוד למסורת שקבלנו מרבותינו, וערבו תורת משה בחולי חולין של הציונות הארורה, ומטעים את העם שתורת ה' בפיהם, ואין זה אלא תורת השטן וקבוצתו. התנא להלן אומר שמי שמגלה פנים בתורה שלא כהלכה אין לו חלק לעולם הבא, ואלו מגלים פנים שלא בתורה כהלכה ומטעים את הציבור שלהם בתערובת גברים ונשים, ולימודים במקומות מעורבים כאונברסיטאות וכדו', ובבתי ספריהם עקרו את מסורת התורה שחונכו ילדי ישראל בכל הדורות והכניסו סדרי לימוד מעוותים הכוללים ספרים חיצונים ותרבות יוון. גם את מצות השמיטה הפכו ללעג וקלס, ואפילו רבם שהציב תנאים בעניין מכירת הקרקעות הם מתירים ללא התנאים שלו. ולא רק שמכשילים אנשים באיסור של היתר מכירה. אלא שאוסרים לקנות פירות וירקות מנכרי מטעמי ציונות, כשלפי ההלכה יש להקפיד לקנות רק מתבואת נכרי כדי לא להיכשל בירקות אסורים, גם בפירות שנעבדו שמותר לקנות אותם רק בתנאים מסוימים ולאוכלם אותם ואת כספם בקדושת שביעית. כשאי אפשר לקנות את הפירות של השביעית בתנאים המותרים, אז יש להקפיד לקנות פירות של קרקע נכרי שעבד בהם הוא. עד שאחד מצאן מרעיתם שואל את רע-בנים אלו אם זה עוון לקנות בדיעבד מיבול נכרי בשמיטה, ועושה לו טובה ערב רב זה שמתיר לו בדיעבד לקנות גם פירות נכרים. הרי שמיטה היא העוון בגינו גלינו מן הארץ בבית ראשון כמו שכתוב, "אָז תִּרְצָה הָאָרֶץ אֶת שְׂבַתְתֶּיךָ כֹּל יְמֵי הַשָּׁמָה וְאַתָּם בְּאֶרֶץ אֲבֹתֵיכֶם אֲזַתְּשַׁבַּת הָאָרֶץ וְהִרְצַתְּ אֶת שְׂבַתְתֶּיךָ"⁸. גלות בבל היתה בגלל שלא שמרו שמיטה. כל מי שאוכל היתר מכירה לא יראה פני משיח. ולא יזכה לעולם הבא, ולא ינצל במלחמת גוג ומגוג. עד שיעשה תשובה

8. ויקרא כ"ו, לד.

באמת. כשאדם קונה שימורי ירקות או פירות, יש להיזהר שלא יהיה בהם קדושת שביעית ע"י היתר מכירה. שאסור לאוכלם אפילו בקדושת שביעית לאחר זמן הביעור. הביעור של יין ומיץ ענבים הוא בפסח של שנת שמינית עד אז עוד יש אפשרות להשתמש ביין של שביעית עם קדושה לא לקנות אותו במשקל ולא לשלם עליו מזומן. וכל מה שנשאר לאחר תאריך זה צריך לשפכו בכיור. ורע-בנים אלו מטעמי ציונות מעודדים את העלייה להר הבית שאיסורו בכרת, והחליטו בדעתם המשובשת היכן מקום העזרות למרות שהוא במחלוקת, ובטלו בזה את הכלל שקבלנו בכל הדורות שספק דאורייתא לחומרא⁹.

9. וידוע שהשר משה מונטיפיורי היה צדיק וישר וירא שמים. היה עשיר גדול והיה מלווה כסף לשרי הממשלה באנגליה. פעם אחת הרמטכ"ל האנגלי היה זקוק להלוואה דחופה והוא פנה למשרדו של סיר משה מונטיפיורי ומצאו סגור כי היה זה יום תשעה באב. הוא הלך לביתו של משה מונטיפיורי ודפק בדלת, פתחה לו אשתו, כשנכנס הוא ראה את שתי הבנות שלו יושבות על הרצפה על סמרטוט ובוכות. הוא נבהל ושאל, "מה קרה לגברות". אמרה לו אשתו, היום זה תשעה באב, בית המקדש שלנו נחרב לפני קרוב אלפיים שנה ואנחנו מתאבלות על החורבן, בשביל זה בעלה גם לא פתח את המשרד היום כי הוא באבל. הוא הצדיע להם הצדעה צבאית ואמר להם, עם שזוכר כ"כ הרבה שנים את המולדת והמקדש שלו אני בטוח שהוא יקום ויבנה את זה. בשבת אחת המלך קרא לו לאסיפה של נבחרים מיוחדים. בעת האסיפה המלך הוציא סיגרים וחילק לנוכחים. כולם הדליקו ועישנו מלבד מונטיפיורי. שאל אותו המלך מדוע אינך מעשן ככולם, הוא ענה לו, את המתנה של המלך אני לא שורף אני שומר. גם לאחר האסיפה כדי לא להוציא אותו בשבת מרשות לרשות, הוא דאג להישאר בארמון עד צאת השבת. ורק כשיצאו שב הביתה. מונטיפיורי בנה את קבר רחל, ותרם מיליונים לעניי ירושלים דרך הרבנים הירושלמים. כשהוא הגיע לירושלים הוא בקש להכנס להר הבית, הערבים שקבלו שוחד גדול נתנו לו להיכנס, וכיון שאסור לדרוך על אדמת הר הבית, הוא מצא טריק לרכוב על ערבי, כי יש מחלוקת אם גם האוויר התקדש או רק הקרקע. הוא נכנס רכוב על ערבי. כשיצא

זו המסורת שלנו, ככה מקובל בידינו לא להכנס להר הבית כלל בגלל ספק דאורייתא לגבי מיקום העזרה, וגם לחיל וגם לעזרת נשים אסור להיכנס. הרדב"ז פעם כותב שהעזרה בצד הדרומי, ופעם כותב שאבן השתייה היא מקום הכיפה, ודבריו סותרים זה את זה, ובשל הספק יש לאסור את שניהם, כי ספק דאורייתא לחומרא.

את הענווה קיבלנו מסיני, הגאווה היא דבר מאוס, על אדם שיש לו גאווה הקב"ה אומר "אין אני והוא יכולים לדור במקום אחד"¹⁰. הקב"ה השרה את שכינתו על הר סיני ולא על הר הכרמל או הר תבור. כיון שיחסית להרים אחרים הוא נמוך וקטן. על אף שיכל לקחת את עם ישראל להר אחר גבוה יותר למען כבודו, כאשר ירד מן השמים לעיני כל ישראל, אבל הוא לקחם להר נמוך יחסית. זה היה חייב להיות הר כי נתינת התורה היתה חייבת להנתן בראש הר, ובסוד של הר. אבל, אם כבר הר אז הכי נמוך. זו הענוותנות. התורה מעידה על משה רבינו שהיה ענו וכמו שכתוב, "וְהָאִישׁ מִשָּׁה עֲנוּן מְאֹד מְכַל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה"¹¹. התורה התחילה באות ב' כי כשבאו כל האותיות לפני הקב"ה ואמרו "בי תינתן תורה" האות ב' לא דיברה כלום ולא האות א'. הקב"ה אמר לאות בית את קטנה ובך אני בוחר. וא' אפילו לא פתחה את הפה, אמר לה הקב"ה למה את לא מדברת, ענתה לו אני אלף אות הכי קטנה, אמר לה אותך אשים בראש עשרת הדיברות, "אנכי ה' אלהיך"¹². התורה ניתנה בהר נמוך וענו, על ידי משה שהיה ענו, והתחילה באות א' שהתנהג בענווה. כל רבותינו שבכל הדורות הענוותנות שלהם הייתה גדולה מאוד. ובדרך הזאת הם הנחו אותנו. זוכר אני את רבי יענקל מאנטוורפן ואת ענוותנותו הנפלאה, היו לו הרבה חסידים באנטוורפן שכל מוצאי שבת היו באים לשמוע הבדלה ממנו ואחרי ההבדלה שפכו על

החרימו אותו רבני ירושלים. לא עשו חשבון אפילו שהם חיים מהכסף שלו. הוא בא לפני רבני ירושלים וביקש שיתירו לו. נהג נזיפה בעצמו, חלץ את נעליו ישב על הקרקע וביקש מחילה עד שהתירו לו את החרם. 10. סוטה ח'. 11. במדבר י"ב, ג. 12. זוהר בראשית ג'.

השולחן כסף בלי חשבון שייקח לחלק לצדקה. הכירו את קדושתו. פעם תפסו אותו כשהוא מכניס את הטישו בבתי השימוש של בית המדרש ביום כיפור בבוקר.

כל מה שגזרו חכמים זה חלק מהתורה שבע"פ, וגם את זה קיבלנו מסיני. לכן בעשרת הדיברות יש שש מאות ועשרים אותיות כמניין כתר. וחכמי ישראל השלימו את הכתר של הקב"ה. רצה הקב"ה שגם לנו יהיה חלק בכתר שלו. אז נתן בידי חכמי ישראל שיוסיפו את היהלום האחרון של הכתר וישלימו אותו. הוא נתן לנו תרי"ג מצוות וחכמי ישראל הוסיפו עוד שבע מצוות משלהם, כחנוכה, נרות שבת, וכדו'. ואז הושלם הכתר של הבורא. ככה דרכו של הבורא לשתף אותנו בדברים הנעלים והעליונים למעלה. כשיבוא ביהמ"ק אם נזכה הוא ירד מהשמיים בנוי, אבל לא שלם. יהיו מקומות שנצטרך לתקן בעצמנו שיהיה לנו חלק. זה מה שאנחנו אומרים בתפילה "וְכוֹנֵן בַּיִת מְקַדְשֶׁךָ עַל מְכוֹנֵנוּ, וְהִרְאֵנוּ בְּבִנְיָנוּ וְשִׁמְחָנוּ בְּתַקְוָנוּ". אפילו שתראנו בבניינו שירד משמים, שִׁמְחָנוּ בְּתַקְוָנוּ, השאר לנו מקומות שנוכל להשתתף בתיקון כדי שהבניה תיגמר על ידינו. גם המצוות שהוסיפו חכמי ישראל נתנו בסיני. כך אמרו רבותינו¹³, "אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד להורות לפני רבו, כבר נאמר למשה בסיני". לא אמרו כל מה שיחדש רב בישראל. אלא נתנו שני תנאים, ראשית תלמיד ותיק. ותיק זה דבר שהוא עתיק, שהולך לפי המסורת. וגם לפני רבו, שגם רבו הולך לפי המסורת. דהיינו, גם שהוא יחדש את הדברים לפי הכללים של המסורת, וגם לפני רבו שיבדוק אותו שהוא לא טעה. וזה אחרי שבדק שגם רבו הולך לפי המסורת. עם שבע מצוות מדרבנן, מושלמים השש מאות ועשרים מצוות כנגד מספר האותיות שיש בעשרת הדיברות, שהם נגד שש מאות ועשרים עמודי אורה שיש למעלה בסוד הכתר העליון. ומשה כבר קבל אותם. אפילו שחכמי ישראל בזמן משה רבינו לא קבעו להדליק נרות שבת, כל ישראל הדליקו אותם בגדר מנהג, עד שהגיעו חכמי ישראל וקבעו

13. מסכת פאה ירושלמי פרק ב.

את זה כחובה. אברהם אבינו קיים את כל המצוות שחידשו חכמים, אפילו עירובי תבשילין¹⁴. הוא ראה ברוח הקודש מה חכמי ישראל עתידים לחדש, וקיים את הכל למפרע.

הם אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים, הָיוּ מְתוּנִים בְּדִין, וְהִעֲמִידוּ תְּלֵמִידִים הֶרְבֵּה, וְעָשׂוּ סִיג לְתוֹרָה. הם לא אמרו רק שלשה דברים, הם אמרו את כל התורה כולה, אבל הדגישו את חשיבות שלשת הנקודות המרכזיות האלה וסודם. כל "פרקי אבות" בנויים על פי הסוד. מר"ן ר' יוסף קארו כותב¹⁵, שהמלאך המגיד הסביר לו את כל פרקי אבות לפי הסוד, והוא דרש את זה ברבים וכולם נהנו. הוא מביא מה שהמגיד הסביר לו והיות שהספר שבידינו הוא אחד מחמישים מהספר המקורי¹⁶, יש בו קטעים קטנים מסודות אלו. עוד המגיד אמר למר"ן "אם אתה רוצה למשוך שפע של ישועה אורות רוחניים עליך של פרנסה וכדומה, כשאתה יושב ואוכל כל ארוחה שאתה אוכל עם לחם, תגיד פרקי אבות". ותכוון שאבות יש להם תולדות. אבות נקראים בקבלה הספירות חסד גבורה תפארת. בנים, נקראים שלשת הספירות שיוצאים מהם נצח הוד יסוד. השכינה סוד המלכות שמקבלת את כל האורות האלה נקראת שולחן. ולכן יש לאכול לחם על שולחן. ולפי רבינו האר"י עדיף שהשולחן יהיה של ארבע רגליים. ותכוון בשעת האכילה כשאתה קורא פרקי אבות למשוך את החסד הגבורה והתפארת ושאתה ממתק את הבנים שהם נצח הוד יסוד. ומחבר אותם אל השולחן שזה המלכות. שהיא סוד תורה שבעל פה שהיא סייג לתורה שבכתב. כשאדם מכוון את זה המלכות שהיא כולה דין מתמתקת, ואז אדם מקבל שפע של ישועה, וזה סגולה לפרנסה ולעוד ישועות.

הָיוּ מְתוּנִים בְּדִין, הוא כנגד ספירת הנצח המתונה בדין. וְהִעֲמִידוּ תְּלֵמִידִים הֶרְבֵּה, הוא כנגד ספירות ההוד והיסוד. תלמידיו של אדם הם הודו של אדם והם בחינת בניו, ותיקון לפגם היסוד. כי הם המושכים את הכוח האור של הרב אל העם אל הדורות הבאים ועל

14. יומא כ"ח: 15. מגיד מישרים פ' אמור, ובחוקותי. 16. שם הגדולים י', קסה.

ידם מתמתקים הדינים. וְעָשׂוּ סִיג לְתוֹרָה, כנגד ספירת המלכות. אין הכוונה רק לסייגים שעשו חז"ל בציווי הכתוב, "ושמרתם את משמרת", כלומר "עשו משמרת למשמרת"¹⁷. אם למשל נאסר לכתוב בשבת אתם תאסרו להחזיק את העט ביד מדין מוקצה. שאדם לא יבוא בטעות וישתמש בו בשבת. כל הגדרות שחז"ל עשו, הם כדי שאדם לא יכשל בחטא עצמו. וכאן מדבר התנא גם לכך שכל אדם לפי החולשה שלו באיזה חטא, יעשה סייגים של אמצעי זהירות נוספים, ועל ידי הגדרות שהוא מוסיף לעצמו הוא גורם לקדש את עצמו שהשכינה תשרה עליו.

ב

"שְׁמַעוֹן הַצְּדִיק הָיָה מְשִׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה". יש להבין מה כוונת התנא באמרו על שמעון הצדיק שהיה משירי כנסת הגדולה, והלא בזמן שמעון עוד חיו רבים מאנשי כנסת הגדולה, ומרדכי שהיה אחד מהם חי עוד כמאה שנים אחריו, ולא יצדק לשון שיירי לומר עליו. הוא הָיָה אוֹמֵר, עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד, עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל גְּמִילוּת הַסְּדִים: אם כוונת דבריו כפשוטם, מה חידוש יש בהם המיוחדים לאדם גדול כמותו.

והענין הוא. כי בית המקדש השני נבנה בשנת ג' אלפים ת"ח, ויהושע בן יהוצדק נתמנה לכהן גדול. לאמיתו של דבר הכהונה הגדולה היתה צריכה להנתן לעזרא הסופר שאביו היה הכהן הגדול האחרון בבית ראשון, אבל עזרא הסופר לא יכל לעלות לא"י בגלל שהוא היה תלמידו של ברוך בן נריה תלמידו של ירמיהו הנביא. וברוך בן נריה היה זקן מאוד ולא יכל לעלות לא"י, והוא נשאר עם רבו ללמוד תורה עד יום פטירתו. רק שש שנים אחרי בניין בית המקדש בשנת ד' אלפים תי"ג כשנפטר ברוך בן נריה, עלה עזרא הסופר. יהושע בן יהוצדק היה כהן גדול ראוי וקדוש, כמו שזכריה הנביא מעיד עליו, "וְאָמַר יְשִׁימוּ צְנִיף טְהוֹר עַל רֵאשׁוֹ וַיְשִׁימוּ הַצְּנִיף הַטְּהוֹר עַל רֵאשׁוֹ וַיִּלְבְּשֵׁהוּ בְּגָדִים וּמְלֶאֶךְ יְהוָה עִמָּד".

17. מועד קטן ח'.

כשעלה עזרא הסופר מבבל הוא הרחיב את מספר חברי הסנהדרין משבעים ואחד למאה ועשרים, ביניהם היו הנביאים חגי זכריה ומלאכי, ודניאל, וחנניה מישאל ועזריה, ומרדכי של המגילה. למאה ועשרים אנשי הסנהדרין היה כח מיוחד בשמים, כי יכלו למתק את הדינים הנובעים ממאה ועשרים צירופי שם אלהים, ולגרום לפעולות המשפיעות על כל הבריאה, כיון שהיא נבראה בשם אלהים. ואכן, הם עשו דברים נפלאים בעולם. בין היתר, הם הצליחו להוריד משמים את יצר הרע של העבודה זרה בדמות של אריה מאש, ולהכניס אותו לתוך דוד עופרת שמונע קרינה, כדי להחליש את כחו, ומאז הפסיקה התאוה לעבודה זרה בעם ישראל. גם את יצר התאוה לעריות הם החלישו שלא יפגע קשות בין אחים לאחיות, ובין בן לאמו¹. הם תקנו את נוסח התפילות וכל סדר הברכות שיש לנו כקידוש והבדלה, קידושין, ושבע ברכות, וכו', כנוסח קבוע לכל ישראל. לפני כן לכל שבט היה נוסח שונה גם בתפילה וגם בקידושין ובברכות לפי שרשו העליון, אבל בבית שני שלא היו שנים עשר שבטים שישבו בשנים עשר נחלות כל איש אחד לשבטו, עם בית דין משלו, ונהיה הכל קיבוץ גלויות אחד שבו היו מעורבים חלק קטן מהשבטים, ורובם המכריע משבטי יהודה ובנימין, הוצרך להיות נוסח אחיד שיועיל בכל העולמות לכל השבטים במידה שווה.

לאחר פטירת יהושע כהן גדול, ירשו זרעו את כהונתו לפי הסדר, יהויקים בנו, אלישיב בן יהויקים, יהודע בן אלישיב, יונתן בן יהודע, ידוע בן יונתן הוא שמעון הצדיק. שמו היה עדו², וכנויו היה "ידוע", וכך הוא מוזכר בכתוב³. וכשנתמנה לכה"ג, הוסיפו לו את שם שמעון למעלתו, כי שומע ה' לתפילותיו.

בסביבות שנת ג' אלפים ת"ל נפטר יונתן כהן גדול, ושמעון הצדיק שהיה היורש, מתוך ענוותנותו וצדקתו כבד את עזרא הסופר שהיה

1. מס' סנהדרין ס"ט: 2. כ"כ בספר הקבלה לראב"ד, ו"עדו", ו"ידוע" הם דומים וכל שמות הכהנים מזרע יהושע הנזכרים בכתוב הם קיצור וכינוי לשמם המלא.
3. ראה נחמיה י"ב. יא. וברש"י שם.

מורו ורבו שישמש בכהונה הגדולה לכל ימי חייו, ושאחריו תשוב הכהונה אליו ולזרעו. שנים מועטות אח"כ נפטר עזרא הסופר⁴, ונתמנה שמעון הצדיק לכהן גדול⁵, וכיהן ארבעים שנה.

גם לאחר פטירת עזרא הסופר המשיך מעמד כנסת הגדולה להתקיים תחת נשיאותו של שמעון הצדיק שקיבל את כל התורה שניתנה בסיני מעזרא הסופר, וככהן גדול היתה מעלתו כראש וראשון בעם ישראל.

בשנת ג' אלפים תמ"ח נפטרו זכריה חגי ומלאכי⁶. בפטירתם הנבואה פסקה בדיוק אלף שנה ממתן תורה בסיני, ומעמד "כנסת הגדולה" התבטל, והסנהדרין חזרו להיות שבעים ואחד איש ככל סנהדרין רגילה שכללו את רוב אנשי כנסת הגדולה שהמשיכו לכהן בה כחברים מן המניין. ולכן כנהו התנא לשמעון הצדיק מ"שיירי כנסת הגדולה" כי עמד בראש כנסת הגדולה כממלא מקומו של עזרא הסופר עד ביטולה, והעביר לדורו את כל התורה כפי שקיבל מעזרא, כפי שקבלם מברוך בן נריה, שקבלם מירמיהו הנביא, שקבלם משרשרת הדורות איש מפי איש עד משה רבנו.

4. אולי בשנת תל"ב. 5. דברי סדר הדורות וחבריו בזה אינם נכונים, כי מפורש בכתוב ששריה אביו של עזרא נהרג על ידי נבוכדנצר בזמן החרבן, וא"כ מוכרח שעזרא נולד לפני החרבן שהיה בשנת ג' אלפים של"ח, וכשעלה לירושלים בשנת שבע לארתחשסתא היא שנת תי"ג, היה לפחות בן שבעים ושש שנים, ואז היה יהושע כהן גדול. ובשנת עשרים לארתחשסתא היא שנת תכ"ו עלה נחמיה, ואז היה אלישיב כהן גדול, ועזרא היה לפחות בן כתשעים שנה, בשנת שלשים ושתים לארתחשסתא שב נחמיה לבבל. ולאחר שנה בשנת תל"ט מת ארתחשסתא, ושב נחמיה לירושלים ואז מזכיר הוא את שמעון הצדיק בשמו "ידוע" ככהן גדול. ושהבריח מעליו את אותם מבני יהודע שנשאו נכריות. וצריך לומר שבין השנים תכ"ו לתל"ט כיהנו ככהנים גדולים גם יהודע, ויהונתן, ועזרא שנפטר בשנים אלו, ושמעון כבר מונה לכהן גדול. כי הרמב"ם מונה את עזרא ככהן גדול לפני שמעון הצדיק, וכן משמע מהמשנה שמנתה את עזרא בין הכהנים הגדולים ששרפו פרה אדומה, ומוכרח שהיה זה בתקופה שבין יונתן לשמעון כשהיה עזרא בגיל שלמעלה ממאה שנים. 6. כן מתבאר מסדר עולם

באותה שנה⁷, הגיע אלכסנדר מוקדון לארץ ישראל לאחר שעשה יד אחת עם השומרונים להחריב את בית המקדש, שמעון הצדיק יצא לקראתו והם נפגשו במבצר אנטיפטרוס, ליד פתח-תקוה של ימינו. אלכסנדר השתחוה לשמעון הצדיק ואמר דמותו הולכת לפני במלחמה והפך לאוהב ישראל והחריב את הר גריזים⁸.

בשמים אהבו את כהונתו וכל ארבעים השנים שכיהן, הנר המערבי של המנורה בנס לא כבה מערב עד ערב. וכל הארבעים שנה האלה ביום הכפורים הגורל של שם עלה ביד ימין. בשנת הארבעים כשהוא יצא מקדש הקדשים הוא היה עצוב. ואמר, בכל שנה כשנכנסתי לקודש הקדשים פגשתי שם זקן אחד לבוש לבנים שמקבל את פני וליוה אותי בצאתי. ביום כיפורים זה, קיבל את פני זקן לבוש שחורים ולא ליווה אותי בצאתי. לאחר שבוע הוא נפטר⁹.

הוא הִיָּה אֹמֵר, עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד, עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל גְּמִילוּת חַסְדִּים: עַל הַתּוֹרָה, הַכוּוֹנָה לְלִימוּד הַתּוֹרָה, שֶׁעַל לִימוּד הַתּוֹרָה נִכְרַת בְּרִית, וְכִמוּ שִׁכְתוּב, "כְּתוּב לְךָ אֵת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אֶתְךָ בְּרִית וְאֵת יִשְׂרָאֵל"¹⁰. ופ"י "על פי" הוא הלימוד בפה. ועל ברית זה נאמר, פֶּה אָמַר ה' אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמֵם וְלַיְלָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וְאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי¹¹. ונאמר, לֹא יִמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמֵם וְלַיְלָה¹². וְעַל הָעֲבוֹדָה, זֶה הַקֶּרְבָּנוֹת. כַּמ"ש, וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אֶתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֵת פְּהִנְתְּכֶם לְכָל דְּבַר הַמִּצְוָה וְלִמְבֵּית לְפָרֶכֶת וְעַבְדְּתֶם עֲבֹדַת מַתָּנָה אֶתְּן אֵת פְּהִנְתְּכֶם¹³. על הפסוק "קָחָה לִי עֲגֻלָּה מִשְׁלֶשֶׁת וְעֵז מִשְׁלֶשֶׁת וְאֵיל מִשְׁלֶשׁ וְתֹר וְגוֹזֵל"¹⁴. פירש רש"י, ששאל אברהם את ה', באיזה זכות ישראל יתקיימו. והשיבו, בזכות הקרבנות¹⁵.

רבה פרק ל'. ובכוזרי מאמר ג' אות ל"ט. 7. רש"י מס' ע"ז ט'. 8. על הקשר שבין ביטול כנסת הגדולה וביאת אלכסנדר לירושלים והכנסת שם אלכסנדר בישראל, ראה במשנה הבאה. 9. יומא ל"ט: 10. שמות ל"ד, כז. 11. ירמיהו ל"ג כה. 12. יהושע א', ח. 13. במדבר י"ח, ז. 14. בראשית ט"ו, ט. 15. וכן הוא בבראשית רבה פסוק זה.

וְעַל גְּמִילוֹת חֲסָדִים. יסוד הבריאה הוא מדת החסד, וכמו שאמר הכתוב, "כִּי אֶמְרָתִי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה"¹⁶. ואמר המלאך המגיד למר"ן, שאדם שבין אדם למקום הוא צדיק גדול, אבל הוא קמצן, שאחרי מותו יבא בגלגול של אשה¹⁷.

וסוד העניין הוא, כי שלשת עמודי העולם האלה הם בשרשם חכמה, בינה, ודעת. ובהתפשטותם הם חכמה, חסד, נצח, בקו ימין, בינה, גבורה, הוד, בקו שמאל, דעת, תפארת, יסוד, בקו האמצעי. והם בחי' אבותינו הקדושים, אברהם יצחק ויעקב. אברהם שרשו בחכמה המתפשטת בחסד, ולכן היה איש חסד מכניס אורחים וכדו'. יצחק שרשו בבינה המתפשטת בגבורה, ולכן נעקד על גבי המזבח כקרבן, כי הוא נאזר בספירת הגבורה שעניינה דם הקרבנות והזאתם על גבי המזבח. יעקב שרשו בדעת המתפשטת בתפארת, וסוד התורה הוא מיסוד החכמה המאיר בתפארת. ואמר הכתוב "תתן אמת ליעקב"¹⁸, ואין אמת כאמת התורה. והעולם הוא בחי' ספירת המלכות סוד דוד המלך רגל רביעי למרכבה שעומד על שלשת עמודי האבות.

העולם נברא מתרכובת של חומר ואנטי חומר, האנטי חומר זה סוד החכמה שהיא בלתי נתפסת. הבינה היא שורש החומר, שנמצאת בקו ישר מול החכמה, הדעת יצא מתרכובת שניהם, מתחתם באמצע כדוגמת משולש. וממנו התפתח העולם על ידי התפשטותו במשולש נוסף. של חסד מתחת החכמה, גבורה מתחת הבינה, תפארת מתחת הדעת. ומשולש שלישי, נצח מתחת לחסד, הוד מתחת לגבורה, יסוד מתחת לתפארת. והושלם בבחינת מלכות הנמצאת מתחת לשלשת המשולשים. שהם שלשת עמודי העולם שאמר שמעון הצדיק.

והתחיל מהתורה בחינת יעקב, ואח"כ עבודה בחי' יצחק, ואח"כ גמילות חסדים בחי' אברהם. כי כך הסדר שעליו העולם סוד ספירת המלכות, עומד. ולכן כך סדרה התורה עניינם בסוד הגאולה וכמ"ש, "וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאָף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאָף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזָכֵר, וְהֶאֱרַץ אֶזְכֹּר"¹⁹. כי גמילות חסדים בלי תורה לא שווה כלום.

16. תהילים פ"ט, ג. 17. מגיד מישרים 18. מיכה בסופו. 19. ויקרא כ"ו, מב.

וגם עם תורה ללא מעשים אין ערכה גדול, ולכן הקדים על התורה אח"כ על העבודה ובשילוב עמהם גמילות חסדים הם שלשה עמודים נצרכים שיעמוד עליהם העולם.

אברהם הוא במדת החסד הנובעת מהחכמה, ולכן כל גר נקרא "בן אברהם", כמ"ש "כי אב המון גוים נתתיך"²⁰. "אב המון לגרים" זה הסוד הגדול שכשהגר מתגייר הוא מקבל את הכח של האנטי חומר הזה שמתפשט בנפשו כדי שאח"כ יזכה בעולם הבא להיות תחת כנפי השכינה. ובכח זה נבקע הים, ולכן בשלשה פסוקים של קריעת ים סוף, "ויסע, ויבוא, ויט", יש בכל פסוק שבעים ושתיים אותיות כמנין "חסד".

התורה שלנו היא תורת אמת ויש בה כ"ב אותיות. כדי שיהיה בסיס שיעמוד עליו העולם, לוקחים את האות הראשונה, ואת האמצעית, ואת האחרונה, שהם אותיות א-מ-ת. בחי' יעקב אבינו שעליו נאמר, "תתן אמת ליעקב". ואמת במספר קטן עולה ט'. ולכן בית המקדש הראשון והשני שניהם חרבו בט' אב. גם נפילת חומות ירושלים בבית ראשון היו בט' תמוז, ובכל עשרת הדברות אין את האות ט', כי חותמו של הקב"ה זה אמת. ה' לא שם את החותמת שלו בלוחות, כדי שמשנה יוכל לשבור אותם, כשהוא שבר אותם ה' אמר לו "ישר כחך ששיברת"²¹. אם היתה האות ט' שהיא החותמת של הקב"ה בעשרת הדיברות, משה לא היה יכול לשבור אותם. ואם הלוחות לא היו נשברים, גם ביהמ"ק לא היה יכול להיחרב. ואז כשה' שפך חמתו, במקום להחריב את ביהמ"ק, הוא היה שופך חמתו על עם ישראל. הוא שפך חמתו על עצים ואבנים במקומנו כדי שנישאר בחיים. בשתי החורבנות בגלל שעברו על בריתו של הקב"ה, שלא קיימו התורה והמצוות, חרבו בט'. בבית ראשון שהיה חטא של עבודה זרה, גם הנפילה של ירושלים היתה בט'. אבל חומות בית שני חרבו ב"ז, כי סוד הפגם של לשון הרע שבו חטאו הוא בשם אהו"ה שיוצא בגי' שבע עשרה. והוא השם שמרכיב את החומר עם האנטי

20. בראשית י"ז, ה. 21. שבת פ"ז.

חומר, שבו נברא העולם. אברהם הוא סוד האנטי חומר. זה הסוד של "חסד לאברהם". יצחק כנגד זה הוא מדת הגבורה, יותר חומר. ויעקב סוד האנטי חומר המורכב בחומר, כדוגמת התורה שממנה נברא העולם. גם לשון הרע וגם פגם הברית שניהם פוגמים בסוד שם אהו"ה. לכן ביי"ז נפלו חומות ירושלים. אבל בבית ראשון שזה היה עניין של אמת, זה היה בט'. בכל שמות האבות והשבטים אין את האות "ט", כי את ה"ט" אנחנו צריכים להביא לבד, בקיום שלשת העמודים האלה שכנגד שלשת אותיות אמת, א' בחינת אברהם, אל"ף סוד הפל"א העליון. מ' בחי' יצחק מרכז האותיות בחי' העבודה במקדש המקשרת בין החסד אות א', ואות ת' היא התורה. ואמר זאת שמעון הצדיק בדווקא, כי הוא בעצמו כולל את שלשתם, כי היה כהן מצד החסד. ועובד בקרבנות מצד "שמעון" שהוא שם של מדת הגבורה²² סוד דם הקרבנות, ונקרא "צדיק" כשם ספירת היסוד שנקרא צדיק, והוא סוד התורה הבא מיסוד החכמה. ולכן התורה ניתנה לעם ישראל בשיי בסיון²³, כגד בחי' היסוד שהוא הששי משבע ספירות חג"ת נהי"מ. והיות והעבודה היא באמצע, הוא היה העמוד האמצעי שכלל את כולם, והאות האמצעית היא "מ", אולי לכן מ' שנים שימש בכהונה גדולה. זכותו תגן עלינו אמן.

ג.

אֲנִיגְנוֹס אִישׁ סוֹכוֹ קִבֵּל מְשֻׁמְעוֹן הַצְּדִיק. הוּא הָיָה אוֹמֵר, אֵל תְּהִיּוּ כְעִבְדִים הַמְשֻׁמְשִׁין אֶת הָרֵב עַל מְנַת לְקַבֵּל פְּרִס, אֲלֵא הָיוּ כְעִבְדִים הַמְשֻׁמְשִׁין אֶת הָרֵב שְׁלֵא עַל מְנַת לְקַבֵּל פְּרִס, וַיְהִי מוֹרָא שְׁמַיִם עֲלֵיכֶם: יֵשׁ לְהַבִּין כִּיצַד אֲנִיגְנוֹס נִקְרָא בְשֵׁם יוֹוֵנִי, וְלִמָּה. וְמָה כּוֹוֹנָתוֹ בְּאִמְרוֹ "אִישׁ סוֹכוֹ", אִם פִּירוּשׁוֹ שֶׁהִיא שֵׁם עִירוֹ, מָה אֲכַפֵּת לָנוּ מִנִּיִן הוּא, וְהָרִי בְרוּב הַתְּנַאִים הַמוֹזְכְּרִים בְּפִרְקֵי אֲבוֹת לֹא מוֹזְכָר עִיר מוֹצֵאָם. וְאִם דּוּוֹקָא רְצָה לְהַזְכִּיר זֹאת לְהַבְדִּילוֹ מִתְּנַא אַחֵר בְּשֵׁם זֶה, הִיָּה לוֹ לֹמֵר "הַשּׁוֹכוֹתִי", וְכִמּוֹ שֶׁאִמְר "נִיתַאי הָאֲרַבְלִי". וְהַמְּפִרְשִׁים פִּירְשׁוּ אֲדוֹן הָעִיר שֶׁשְׁמָהּ שׁוֹכוֹ, וּפִירוּשׁ

23. ליקוטי תורה פ' ויצא.

זה תמוה, כי מדובר באדם הראשון במעלה בעם ישראל, ממלא מקומו של משה רבנו¹ שהעביר את כל התורה לדורות הבאים, ומה כבודו בתואר "אדון עיר", האם ראוי שאדם גדול כזה ישבחו אותו כאדון עיר. ומה יענו למשנה הבאה שגם שם נקראו תלמידיו יוסי בן יועזר "איש צרידה" שהיה נשיא ויוסי בן יוחנן "איש ירושלים" שהיה אב בית דין שאי אפשר לפרש אדון ירושלים, כי ברור שהוא לא היה האדון של ירושלים. אז אי אפשר לומר ש"איש סוכו" הכוונה "אדון סוכו", ולכן יש להבין למה הוא נקרא "איש סוכו".

ובכל חמשת פרקי אבות וששים וחמש שמות גדולי ישראל המוזכרים בה², יש רק ששה שמכונים בתואר "איש, ושם עירו". והם אנטיגנוס, ושני תלמידיו יוסף בן יועזר איש צרידה, ויוסף בן יוחנן איש ירושלים. ור' חלפתא איש כפר חנניה, ור' אלעזר איש ברתותא, ור' יוסי בר יהודה איש כפר הבבלי. רק בהם הוסיף רבינו הקדוש תואר זה. וברור שדבר זה אינו מקרה אלא מכוון ביותר.

העיר סוכו מופיעה בתנ"ך, באותיות "שוכה" או "שכה" וכמ"ש "נחלת מטה בני-יהודה למשפחתם, ירמות, ועדלם, שוכה, ועזקה"³. וכתוב שוכו עם האות ו'. ובספר שמואל שכתבו ירמיהו הנביא בנבואה כתוב, "ויאספו פלשתים את-מחניהם למלחמה, ויאספו שוכה אשר ליהודה, ויחנו בין שוכה ובין עזקה, באפס דמים"⁴. ו"שכה" הראשון נכתב ללא ו' והשני עם ו'. ולמה שינה הנביא ביניהם. ובספר מלכים שגם אותו כתב ירמיהו הנביא בנבואה, בנציבי שלמה שמינה לגבות מיסים מכל ישראל, הוא חילק את הארץ לכמה חלקים ולכל נפה הוא העמיד נציב שיגבה את המיסים. נאמר, "בן חסד, בארבות. לו שכה, וכל ארץ חפר"⁵. שכה הייתה עיר חשובה עיר מחוז. כתב "שכה" ללא האות ו'. ויש להבין העניין. והוא אמר בלשון צווי, אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס, אלא הווי כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס,

1. הרמב"ם הלכות סנהדרין פרק א'. 2. אולי כמנין שם אדני. 3. יהושע ט"ו, לה. 4. שמואל א-י"ז, א. 5. מלכים א-ד', י.

ויהי מורא שמים עליכם". יש להבין מה מיוחד במאמר זה שכל כך היה חשוב לו עד שהוא אמר אותו פעמיים גם בלשון חיוב וגם בלשון שלילה, למרות שאפשר ללמוד אחד מהשני. ואיך אמר כן, והלא התורה כולה מלאה בשכר ועונש, ולמה אמר זאת. והוסיף "ויהי מורא שמים עליכם". וגם בזה מה חידש, והלא הוא פסוק מפורש בתורה "את ה' אלהיך תירא"⁶.

ובברייתא⁷ נאמר, "אנטיגנוס איש סוכו קבל משמעון הצדיק. הוא היה אומר, אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס, אלא היו כעבדים המשמשים את הרב שלא על מנת לקבל פרס, ויהי מורא שמים עליכם, כדי שיהיה שכרם כפול לעתיד לבא". ויש להבין דבריו שנראים כסותרים, או שהשכר לעתיד לבוא יהיה כפול, או שלא מקבלים פרס. ולמה שהשכר יהיה כפול מערך המעשה, ולמה הקדים מורא שמים לכפילות השכר. וכתב עוד, באדר"נ שם "אנטיגנוס איש סוכו היו לו שני תלמידים חוץ מתלמידיו שהמשיכו את דרכו. שהיו שונים בדבריו, והיו שונים לתלמידים, ותלמידים לתלמידיהם. עמדו ודקדקו אחריהם ואמרו, מה ראו אבותינו לומר דבר זה, אפשר שיעשה פועל מלאכה כל היום ולא יטול שכרו ערבית, אלא אילו היו יודעין אבותינו שיש עולם אחר, ויש תחיית המתים, לא היו אומרים כך. עמדו וכפרו בעולם הבא ובתחיית המתים ופירשו מן התורה, ונפרצו מהם שתי פרצות, צדוקים ובייתוסים. צדוקים על שום צדוק, בייתוסים על שום בייתוס" עכ"ל. צדוק ובייתוס שניהם כפרו בתורה שבעל פה, בשכר העוה"ב, ובתחיית המתים. אבל כיצד להתנהג בעולם הזה, הם הבינו הפוך אחד מהשני. "הצדוקים היו משתמשים בכלי כסף וכלי זהב כל ימיהם, והיו אומרים, מסורת הוא ביד פרושים שהם מצערים עצמם בעולם הזה, ובעולם הבא אין להם כלום"⁸. הבייתוסים הפכו להיות כמעט נזירים מנותקים מהעולם ותענוגותיו. ויש להבין איך יתכן שמאדם קדוש כמו אנטיגנוס יצאו תלמידים

6. דברים י', כ. 7. אבות דרבי נתן פרק ה'. 8. אבות דרבי נתן, שם.

פושעים שהקימו שתי מפלגות של פשע של הצדוקים והבייתוסים. ואיך כפרו בעוה"ב ושכרו, כשבפירוש אומר אנטיגנוס "כדי שיהיה שכרכם כפול לעתיד לבא". ואיך אנטיגנוס לכאורה סותר את דבריו שאמר בנשימה אחת לא לצפות לפרס, ולעשות כדי לקבל שכר כפול. הרמב"ם מבדיל בין פרס לשכר. ומסביר שאנטיגנוס דייק בלשונו ואמר, "אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב, על מנת לקבל פרס", הכוונה לתגמול. אבל תעבדו אותו כדי לקבל שכר, המגיע לכם על עבודתכם. ואדרבא שכרכם יהיה כפול לעתיד לבוא. וכלשונו, "פרס יקרא הגמול אשר ייגמל האדם ממי שאין לו טובה עליו (פירוש, שהוא לא חייב לו). אבל יעשה זה על דרך החסד והחנינה, כמו שיאמר אדם לעבדו או לבנו הקטן או לאשתו עשה לי כך וכך ואתן לך דינר או שנים, וזהו ההפרש אשר בין פרס לשכר, כי השכר הוא שיינתן בדין. ואמר החסיד שאתם לא תעבדו את השם יתברך על מנת שייטיב לכם ויגמלכם חסד ותקווה לגמול ותעבדו בעבורו, ואמנם עבדו כעבדים שאינם מקווים להטבה ולא לגמילות חסד. שיוצא בזה שיהיו עובדים באהבה. אבל תעשו בשביל השכר. תעבדו אותו אפילו על דעת לא לקבל את הפרס. אבל לגבי שכר לעתיד לבוא, את זה אנחנו עושים בשביל לקבל עולם הבא. ועם כל זה לא פטרם מן היראה. למרות שאני אומר לכם לעבוד מאהבה ולא לשם פרס, גם תהיו יראי שמים. אפילו שתעבדו מאהבה לא תניחו היראה לגמרי, להגיד אני רק אהבה בלי יראה זה לא נכון. ויהי מורא שמים עליכם, כמו שכתוב בתורה את ה' אלהיך תירא. ואמרו החכמים "עבוד מאהבה, עבוד מיראה". אתה צריך את שניהם ביחד. ואמרו "האוהב לא ישכח דבר ממה שהיה לעשות, והירא לא יעשה דבר ממה שהוזהר מעשותו, כי ליראה מבוא גדול במצוות לא תעשה". את האהבה אנחנו צריכים כדי לקיים במרץ ובחשק למצוות עשה, ואת היראה כדי להיזהר ממצוות לא תעשה. כאשר צדוק ובייתוס שמעו שאמר זה המאמר, עמדו מלפניו ואמר אחד לחברו "הנה הרב אמר בפירוש שאין לאדם לא גמול ולא עונש ואין תקוה כלל". כי לא הבינו כוונתו ויצאו מן הכלל וכו', עכ"ל.

וביאור דברי הרמב"ם הוא, שהגמול יקרא השכר בעולם הזה שאינו שכר אמיתי, וכמו שאמרו חז"ל "שכר מצוה בהאי עלמא ליכא"⁹. ואמרה תורה "היום לעשותם, ולמחר בעוה"ב לקבל שכרם"¹⁰. וכל הנאות וטובות העולם הזה אין בהם כדי לשלם שכר מצוה אחת. כי שכר המצוות הוא רוחני, וניתן לנפשות הנצחיות בעולם הבא הנצחי. ואדרבא אמרה תורה, "דרוש וקבל שכר"¹¹.

גם יש להבין, כיצד צדוק ובייתוס שהיו תלמידיו של אנטיגנוס ובוודאי היו בעלי רמה גבוהה מאוד חכמים ונבונים, הגיעו לשטות כזאת לכפור בעולם הבא ובתורה שבע"פ, ולא עוד אלא שקיימו את התורה לפי דעתם הכוזבת בקיצוניות. וגם ביניהם הם התווכחו איך לעבוד את ה'. הצדוקים הגיעו למסקנה שה' ברא את העולם, ואת האדם כדי שיהנה מהעולם. ולכן כתב שכר ועונש גשמיים בתורה. "אם-בְּחַקְתִּי תֵלְכוּ, וְאֶת-מִצְוֹתֵי תִשְׁמְרוּ, וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם. וְנָתַתִּי גִשְׁמִיכֶם, בְּעֵתָם, וְנָתַנָּה הָאָרֶץ יְבוּלָהּ, וְעֵץ הַשָּׁדֶה יִתֵּן פְּרִיֹו. וְהִשִּׁיג לְכֶם דִּישׁ אֶת-בְּצִיר, וּבְצִיר יִשִּׁיג אֶת-זֵרַע; וְאָכַלְתֶּם לַחֲמֻכֶם לְשֶׁבַע, וְיִשְׂבַּחְתֶּם לְבָטַח בְּאֲרָצְכֶם". תקבלו אוכל ודברים טובים בעולם הזה. ואם לא תקיימו את התורה, תענשו. תהיו רעבים, תגורשו מהארץ. הם הבינו שהכל בעולם הזה, כפשט דברי התורה. לכן הם השתמשו בכסף וזהב להנות מהעולם. הבייתוסים הם האיטיים, התנורו מהנאות העולם הזה, רובם הגדול בכלל לא התחתן רק בודדים התחתנו כדי להמשיך את הגזע. וברגע שהאשה היתה בהריון לא היו נוגעים בה עד שתלד. אם ילדה בן ובת לא היה להם עסק אתה יותר. הם היו רק אוכלים עשבים ודברים טבעונים. והיו חכמים גדולים בכל מיני מדיטציות לצאת מהגוף ולרחף בעולמות אחרים. כשהרומאים הרגו אותם הם אפילו לא זזו. הם עשו מדיטציה ולא הרגישו את המוות. הם היו מנותקים לגמרי דרך מדיטציות שהיו לומדים לעשות¹², זאת היתה תורתם. הם הבינו שהבורא הביא אותנו לתוך גוף כדי שנתגבר ונלחם בגוף ונוכל להתחבר לרוחניות שמעבר לגוף.

9. קדושין ל"ט: 10. רש"י סוף פ' ואתחנן. 11. סוטה מ"ד. 12. קדמוניות היהודים

וכדי להבין העניין אקדים ואומר, הקב"ה בברית בין הבתרים הראה לאברהם אבינו ארבע גלויות. השלישית זו גלות יוון שהתחילה בשנת ג' אלפים תמ"ח, כשאלכסנדר מוקדון כבש את ארץ ישראל ונפגש עם שמעון הצדיק והחלו בעם ישראל למנות לשנות מלכותו¹³. אמרו חז"ל¹⁴, שכשאלכסנדר מוקדון הגיע לארץ ישראל, שמעון הצדיק יצא לקראתו ונפגשו באנטיפרס הסמוכה לפתח תקוה של ימינו. אלכסנדר מוקדון השתחוה לשמעון הצדיק, כששאלו אותו עבדיו ושריו למה אתה משתחוה ליהודי זה, אמר להם דמות דיוקנו מנצחת לפני במלחמה. שמעון הצדיק הכניס את אלכסנדר לירושלים בכבוד גדול, והבטיח לו שכל הילדים שיוולדו לכהנים באותה שנה יקראו להם אלכסנדר. והסיבה ששמעון הצדיק הכניס את שם אלכסנדר מלך יוון לתוך עם ישראל, כי כל הכחות הרוחניים בקדושה ובקליפה צריכים להיות בדיוק באיזון שווה. וכנגד גדלותם הרוחנית של אנשי כנסת הגדולה, קם אלכסנדר בקליפה. וכשכבש את כל העולם כבש גם את ניצוצות הקודש שהיו בהם, ולאחר שכבש את מדי ופרס בא לארץ ישראל. וכשהשתחוה לשמעון הצדיק הוציא שמעון ממנו ניצוצות גדולים. בדומה להשתחויות של יעקב אבינו ועשו, כשהיה משתחוה יעקב אבינו לעשו היה מוציא ממנו ניצוצות, גם כשהיה משתחוה שמעון הצדיק לאלכסנדר בתור מלך הוא הוציא ממנו ניצוצות שנפלו בקליפת יוון, וכשחזר והשתחוה אלכסנדר לשמעון הצדיק, הוא איבד עוד ניצוצות שנפלו בידו מהעמים שכבש ובפרט אשור ופרס ומדי שכבש באותה שנה. ניצוצות הקדושה שכבש אלכסנדר מהעמים, הכניסם שמעון בעם ישראל על ידי קריאת שם אלכסנדר לילדי ישראל. ובאותה שנה נפטרו זכריה חגי ומלאכי. הנבואה פסקה, ומעמד "כנסת הגדולה" התבטל. כי כשהטומאה נחלש כחה, גם הקדושה נחלשת. אלף שנים בדיוק ממתן תורה בסיני, היתה נבואה בעם ישראל.

לאחר שאלכסנדר מת, מלכותו התחלקה לארבעה שלטונות שכולם

פרק י"ח. 13. ראה מס' ע"ז ט'. 14. מסכת יומא ס"ט.

הלכו בתרבות יוון, והכריחו את העמים שכבשו ללכת לפי תרבות יוון. אנטיגנוס איש סוכו היה בזמן תלמי מלך מצרים ששלט גם על ארץ ישראל, והיה תלמי איש משכיל מאוד, וגזר על חכמי ישראל לתרגם את התורה ליוונית, ושבעים זקנים תרגמו את התורה ליוונית¹⁵. חכמי ישראל גזרו על היום הזה תענית, וכל זמן בית שני בח' בטבת היו מתענים על יום התרגום של התורה¹⁶. ואמרו חכמי ישראל שזה היה קשה בשמים כמו עשיית העגל¹³. כי לא רק עם ישראל נפלו בגלות בידי יוון, אלא גם התורה נפלה בידיה. אסור ללמד גוי תורה זו הלכה, ופה כל התורה נמסרה, וניצוצות הקודש היו בסכנה. לכן חכמי ישראל תיקנו שאפשר לעלות לתורה ביוונית גם מגילת אסתר וגם ספר תורה נכתבו ביוונית והיו עולים וקוראים בהם, כדי לברך על התורה ולהוציא חזרה את התורה מידי היוונים אל הקודש. ומכח גלות התורה בידי קלי' יוון, גזרו גזירות על תורת ישראל, חודש שבת מילה. כל מי שקיים את גזירותיהם קיבל שכר וכבוד, ומי ששמר תורה הרגו אותו. החשמונאים שנלחמו עם היוונים וזכו לנס חנוכה, לא נלחמו עם היוונים שבאיי יוון, אתונה וספרטה, אלא עם הסורים שהלכו בתרבות יוון. אנטוכיה זו עיר שהיתה שייכת לסוריה שעל שמה נקראו מלכי סוריה בשם אנטיוכוס. הגלות של יוון היתה יותר רוחנית מאשר גשמית.

ואמר הכתוב, "לִזְאֵת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי מְאִישׁ לִקְחָהּ זֹאת". ובדרך כלל תואר "אשה" נקראת מי שהתחתנה או שעומדת להנשא לאיש, ולפני כן נקראת נערה, או עלמה. והענין הוא, כי אדם הראשון נברא כשהוא כלול מחמשה חסדים וחמש גבורות, שמאירים מחמשת אותיות מנצפ"ך שהן כפולות. וכשלקח ה' את הצלע ובנה ממנו אשה, השאיר אותו עם החמשה חסדים, והנקבה נבנתה מחמש הגבורות. אצל הזכר יש גבורות נוספים שהם ש"ך דינים כמספר הגימטריא של חמש פעמים "דין", ועם החמש הכוללים הממתקים את הדין עולה שכ"ה. חמש גבורות האשה הם מאתיים ושמונים

15. מסכת מגילה ט'. 16. מגילת תענית פרק י"ב בסופו. 17. מסכת סופרים א, ט.

כמנין מנצפ"ך שהם דינים גמורים, ומתמתקים על ידי שכ"ה גבורות הזכר שמתחבר אליה, ואז ש"ך הגבורות שבו ממתקים את הדינים שבה¹⁸. ואז שם ההוי"ה שעולה בגי' עשרים ושש מצטרף למאתיים ושמונים הגבורות שבה, וביחד עולים שלש מאות ושש כמנין אשה, הוא נקרא "איש", והיא נקראת "אשה".

וכנגד האשה בקדושה, יש גם אשה בקליפה. וכמו שכתוב "לְהַצִּילָךְ מֵאִשָּׁה זָרָה מִנְכָרֶיהָ אֲמַרְיָה הַחֲלִיקָה"¹⁹. והכוונה למינות. והיא מורכבת משתי קליפות חמור וכלב. חמור, זכר. וכלב נקבה²⁰. והגימטריא של שניהם הוא אשה. והוא סוד דברי הגמרא "שלש משמרות הוי הלילה, ראשונה חמור נוער, שניה כלבים צועקים, שלישית, תינוק יונק משדי אמו ואשה מספרת עם בעלה"²¹. האשה הזרה בגלות שזה לילה, מתחלקת לחמור נוער וכלב נובח. ואז תיקון חצות. ובהתגברות הרחמים בעת משמרה שלישית, אז "תינוק יונק משדי אמו, עם ישראל מקבל שפע מהשכינה, והאשה דקדושה זו השכינה מספרת עם בעלה, בסוד יחוד הקב"ה ושכינתו, ואז כל דיני האשה דקדושה נמתקים.

כל העיירות שבארץ ישראל שמם ניתן להם בחכמה גדולה על ידי שם בן נח שהיה נביא. ולכן לא שינו ישראל את השמות כשכבשו את הארץ פרט למקומות שנתנו הכנענים על שם ע"ז שלהם. והעיר "שֹׁכָה" אפשר שנקראה כן כי שרו בה שכ"ה דינים. וכשישראל כבשו המקום מתקו את הדינים שבו על ידי אות ו' שבשם שהוא סוד הזכר הממתק את דיני הנקבה ולכן נכתב עם ו'. "נִחַלַת מִטָּה בְּנֵי-יְהוּדָה לְמִשְׁפַּחָתָם, יְרֵמוֹת, וְעֲדָלָם, שׁוֹכָה, וְעֲזֻקָּה". וכשבאו פלישתים להלחם בישראל חשבו שהמקום מלא דין ויוכלו לנצח את ישראל, ולכן נכתב "וַיֵּאֲסֹפוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת-מַחְנֵיהֶם לְמַלְחָמָה, וַיֵּאֲסֹפוּ שׁוֹכָה

18. כתב רבינו האר"י בשער הכוונות, ברכת השיבה שופטינו כבראשונה הוא שכ"ה והם בחינת שכ"ה גבורות זכרים, כי מנצ"פך נקבות וש"ך זכרים והנה גם אלו ש"ך גברים זכרים הם ביסוד של השכינה שהוא ברכה זו. 19. משלי ב' טז.
20. כי הוא בגימטריא נ"ב כנגד שם ב"ן שבמלכות. 21. מס' ברכות ג'.

אֲשֶׁר לִיהוּדָה, ומגלה הנביא שבאמת היו השכ"ה דינים ממותקים שם ולכן שינה וכתב עם ו', "וַיִּחַנוּ בֵּין שׁוֹלָה וּבֵין עֲזָקָה, בְּאֶפְסֵס דְּמֵים". ולכן ישראל נצחו. ובנציבי שלמה שמינה לגבות מיסים שהוא בחי' דין על יושבי המקום, כתב בלי ו', "בֶּן חֶסֶד, בְּאֲרָבוֹת. לוֹ שֹׁלָה, וְכָל אֶרֶץ חֶפְר".

ואמר הכתוב, "וַיִּחַל נַח אִישׁ הָאֲדָמָה וַיִּטַּע כָּרִים"²². ופירש רש"י, "אִישׁ הָאֲדָמָה, אדוני האדמה, כמו איש נעמי". וכוונת רש"י ללמדנו למה כתבה התורה "איש האדמה", והלא זה פשוט שהיה אדון האדמה שירש כל העולם מדור המבול. אלא כשם ש"איש נעמי" פירושו בעל נעמי שמיתק את דיניה, גם נח רצה למתק את דיני האדמה על ידי נטיעת כרם שעולה בגי' עשר פעמים שם הוי"ה.

ולאחר הקדמות אלו נבא לביאור המשנה.

ואפשר שהענין הוא, כי אנטיגנוס נקרא בשם יווני, כי נראה שקבל משמעון הצדיק יחד עם תורתו את הניצוצות מקליפת יוון שהוציא מאלכסנדר, כדי שיוכל לעמוד נגד גלות יוון שהחלה בימיו. והוא איש שוכו, בעלה של שוכו, כמו שאליםלך איש נעמי. הוא גר בשוכו, ונתן לשכינה שכ"ה דינים ממותקים בסוד "איש שוכו", עם ו' של מיתוק הזכר "שוכה". וכששמעון הצדיק הוציא את ניצוצות הקודש שנפלו ביוון מאלכסנדר, הם יצאו מטונפים כמו הזהב שיוצא מתוך האדמה מלוכלך בסיגים. וכשאנטיגנוס זיכך את הניצוצות, נפרדו "הסיגים" שלהם שהיו צדוק ובייתוס. ואדם מקולקל מבין לפי בחינתו, הוא שומע ומבין הפוך. ושניהם נתפסו במינות בסוד האשה הזרה שנחלקה אצלם בסוד חמור וכלב שהם זכר ונקבה. צדוק יש בו "ו" כנגד בחינת הזכר, ובייתוס מלשון בית כנגד הנקבה. חמור זה צדוק, וכלב זה בייתוס. החמור אוהב את הנאות החיים, הגוף מעניין אותו, וכמו שכתוב "וַתַּעֲגֹבָה עַל פְּלִגְשִׁיקָהּ אֲשֶׁר בָּשָׂר חַמּוּרִים בְּשָׂרָהּ וְזָרְמַת סוּסִים זָרְמָתָם"²³. הכלב לא מעניין אותו כ"כ הנאות העולם הזה. הוא קשור לענייני נפש. וכמ"ש²⁴, "וְהַכְּלָבִים עֲזִי נַפְשׁ לֹא יָדְעוּ

22. בראשית ט', כ. 23. יחזקאל כ"ג, כ. 24. ישעיהו נ"ו יא.

שְׂבָעָה". הכלב מוסר את נפשו בשביל אדונו, גם אם אדונו יתן לו לאכול רק לחם יבש, הוא יישאר אתו ולא ילך לשני שייתן לו בשר. הוא נאמן. הוא לא יוותר בשביל תאוות הגוף שלו על קשר הנפש שלו עם אדונו. לכן צדוק בתור חמור חיפש הנאות העולם הזה. ואילו בייתוס חיפש את הנפש, מדיטציות מצד הקליפה כמו הפקירים בהודו, בבחינת כלב. והיות והם פגמו בתורה שבעל פה, כבר לא יכל אדם אחד להעביר את התורה שבעל פה לבדו, והוצרכו כל מוסרי התורה הבאים אחריו להתחלק לשנים. אחד נשיא, חסדים. ואחד אב בית דין, גבורות, וכמו שיתבאר.

אנטיגנוס היה בזמן תלמי, וכשתורגמה התורה ליוונית, הוא הבין שבגלל גלות התורה, עם ישראל עומד לפני שמד רוחני השונה מגזירות ושמדות שנעשו עד ימיו, שהרגו יהודי בשביל יהדותו בלי קשר לקיום מצוות. היוונים לא ירצו להרוג את היהודי, אלא את נשמתו. הם יתנו לו עולם הזה כמה שיותר, ובתנאי שיכפור בתורה. והקדים ואמר להם, תדעו לכם, התורה לא נתנה שכר בעולם הזה אלא פרס, והשכר הוא בעולם הבא. ולכן "תמסרו עצמכם על קידוש השם". כאשר אדם בסכנת חיים בגלל חולי או אפילו אונס של גוים שכוונתם רק להנאת עצמם ולא להעביר אתכם על דת, אז תמסרו נפשכם רק על שלשה דברים, עבודה זרה, גילוי עריות, ושפיכות דמים. בדברים אחרים רק תקבלו ייסורים, כמה שיענו אתכם קיימו את המצוות, אבל אם זה מגיע למוות, כתוב "וחי בהם", ולא שימות בהם. אבל בשעת שמד שירצו להעביר אתכם על דתכם, אפילו על עבירה קלה תמסרו עצמכם על קדוש ה', כי השכר שהוא לעולם הבא, שכרכם יהיה כפול שם גם על המצוה וגם על מסירות הנפש. במילים אלו נכשלו צדוק ובייתוס, כי אמרו, אם יש באמת שכר לעולם הבא, אז גם במצב של חולי וכדו' על כל מצוה צריכים למות, כי אם יש עולם הבא, אז הוא העיקר, ולמה לעבור על התורה עבור חיי העולם הזה שהוא עולם חולף, או הכל או כלום. מתוך זה השתבשו ועשו דרשות ופולפולים והגיעו למסקנתם שאין עולם הבא והשכר והעונש הם בעולם הזה כפשט דברי התורה.

התורה מדברת על העולם הבא, ואומרת שאם אדם חטא באיסור של כרת, "ונכרתה הנפש ההיא מעמיה". נפש זה לא גוף, ו"מעמיה" הם החיים הרוחניים הכוללים רוח ונשמה, שעיקר חייהם הוא בעולם שאחרי המוות. התורה גם כן אמרה לגבי כמה עוונות כחילול שבת ועריות וע"ז, שענשם "מות יומת". שפירושו, מות בעולם הזה, שבית דין מצווים להרוג אותו אם היו עדים והתראה, יומת לעולם הבא בעולם הרוחני העליון. לאדם שלא שב בחייו יש למעלה כרת ומות רוחניים, הכוללים סבל נצחי נורא ואיום של עשרות או מאות שנים בכף הקלע, ושבעת מדורי הגהינם בכולם או מקצתם לדורי דורות. ומה שאמרה תורה "אם בַּחֲקָתִי תֵּלְכוּ, וְאֶת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם. וְנָתַתִּי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם, וְנִתְּנָה הָאָרֶץ בְּבֹלָה, וְעֵץ הַשָּׁדֶה יִתֵּן פְּרִי. וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן אֶת הַמְּשָׁפְטִים הָאֵלֶּה וְשִׁמְרֶתֶם וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְשָׁמַר ה' אֱלֹהֵיךָ לְךָ אֶת הַבְּרִית וְאֶת הַחֶסֶד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם". זה פרס ולא שכר. כי אמרה תורה שהשכר הוא בעולם הבא. וכמ"ש, "היום לעשותם", ומחר לעולם הבא לקבל שכרם. כי השכר הכי גדול בעולם הזה לא יכול לכסות שכר מצוה אחת, כי מה שאדם יחנה בעולם הזה החולף זה דמיון. וכיון שבאותו הזמן היוונים עמדו לפרוץ בעם ישראל ולהשתלט ולהעביר אותם מהתורה, וכדי שלא יחשוב אדם, כל התורה אני מקיים כדי לקבל שכר גם בעולם הזה, עכשיו ה' לא נותן לי, היווני נותן לי בתנאי שאעשה נגד התורה. אז אעשה נגד התורה ואקבל השכר מהיווני. בא אנטיגנוס ואמר, טובות העוה"ז הם פרס הניתן לאדם, הפרס הוא לא תשלום. אלא ניתן כדי שתהיה לאדם אפשרות לקיים עוד מצוות, ולכן פרס זה לא מנקה משכרכם לעולם הבא, אבל אם לא תקבלו פרס בעוה"ז, ותקיימו המצוות מתוך צער וייסורים ומסירות נפש, שכרכם לעתיד לבוא יהיה כפול גם על המצוה, וגם על הקשיים שהיה לכם בקיומה.

אנטיגנוס הכין את ישראל שהשכר שם בעולם הבא, פה בעולם הזה, זה פרס. ושיעבדו על מנת שלא לקבל פרס, ואפילו לקבל מכות במקום פרס. זה היה מסר חשוב לדור. אנשים הבינו שעל כל מצוה צריך להיהרג על קידוש השם בשעת השמד. והם מסרו את עצמם.

וכמו שאמרו במדרש, "מה לך יוצא להיסקל, שמלתי את בני. מה לך יוצא להישרף, על ששמרתי את השבת. מה לך יוצא להיהרג, על שאכלתי מצה. מה לך לוקה בפרגול, על שעשיתי סוכה, על שנטלתי לולב, על שהנחתי תפילין, על שהטלתי תכלת, על שעשיתי רצון אבא שבשמים"²⁵. גם תלמידו ממשך דרכו, יוסי בן יועזר, נהרג על קידוש השם בידי היוונים ביום שבת.²⁶

.ד

יוֹסִי בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֹדָה וְיוֹסִי בֶּן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם קָבְלוּ מֵהֶם. יוֹסִי בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֹדָה אוֹמֵר, יְהִי בֵיתְךָ בֵּית וְעַד לְחַכְמִים, וְהָיוּ מִתְאַבְּקִים בְּעַפְרֵי רַגְלֵיהֶם, וְהָיוּ שׁוֹתֵה בְּצִמָּא אֶת דְּבָרֵיהֶם:

יוֹסִי בֶּן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם אוֹמֵר, יְהִי בֵיתְךָ פְּתוּחַ לְרוּחָה, וְהָיוּ עֲנִיִּים בְּנֵי בֵיתְךָ. וְאֵל תִּרְבֶּה שִׁיחָה עִם הָאִשָּׁה, בְּאִשְׁתּוֹ אָמְרוּ, קַל וְחָמֵר בְּאִשְׁתֵּי חֲבֵרוֹ. מִכָּאֵן אָמְרוּ חַכְמִים, כָּל זְמַן שֶׁאָדָם מִרְבֶּה שִׁיחָה עִם הָאִשָּׁה, גּוֹרֵם רָעָה לְעַצְמוֹ, וּבּוֹטֵל מִדְּבָרֵי תוֹרָה, וְסוֹפּוֹ יוֹרֵשׁ גֵּיהֶנָם.

יש להבין למה מקבלי התורה הפכו להיות זוגות מה שלא היה קודם. וכיצד קרה ששניהם נקראו באותו שם ומדוע, ולמה ציין את מקומם וקראם בתואר "איש" של מקום מוצאם. ומה המיוחד בדברי חכמתם שהוצרכו לומר זאת.

והענין הוא, כי מימות משה ועד אנטיגנוס היה מקבל תורה אחד שהוסמך להעביר את מסורת התורה לדור הבא, כמשה ליהושע, ויהושע לפנחס, ופנחס לעלי, ועלי לשמואל וכן הלאה, ואעפ"י שכל מקבל לימד תלמידים מוסמכים הרבה, מקבל זה נתמנה לגדול הדור המעמיד שושלת נוספת. גדול זה היה גם מעל לסנהדרין הגדולה ונקרא "מופלא שבסנהדרין", וערכו היה שקול כנגד כל הסנהדרין שנקראים "בית דינו". והיה זה אדם גדול בישראל כנשיא, או נביא או

25. ויקרא רבה פרשה לב. 26. בראשית רבה פרשה ס"ה.

מלך, או כהן גדול. סוד אדם גדול זה היה לחבר בעולמות העליונים את תורה שבכתב סוד ה' נותן התורה, ותורה שבעל פה סוד השכינה, שממנו תצא תורה הכלולה משתיהן.

עד אנטיגנוס כל ישראל קיבלו עליהם את התורה שבעל פה, ידעו אותה ושמרו אותה, כולל הדורות שעבדו עבודה זרה. אחאב עבד מאות סוגי עבודה זרה, אבל התורה היתה "מחמד עינו". כשאמר לו מלך ארם תביא לי ערבות את אשתך ואת בניך, הוא הסכים, כשאמר לו תביא ספר תורה הוא התנגד¹. ואלהיו הנביא אכל בשר ממטבחיו של אחאב². הם היו שקועים בתורה, אלא שהתאווה שלהם לחטוא בע"ז היתה גדולה. כשמנשה מלך יהודה שעבד עבודה זרה עד שהוא אחד מהמלכים שאין לו חלק לעולם הבא, כשרב אשי אמר "נזכיר מחר את מנשה חברנו", הוא בא אליו בחלום ואמר לו, "אתה קורא לי חברך, וכי אתה יודע ללמוד כמוני, בא אבחן אותך. ענה לו, "אז למה חטאת בעבודה זרה". השיב לו, הניסיון היה מאוד קשה³. כל אלה שעבדו עבודה זרה לא כפרו בתורה. הם אמרו "שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד". כשגמרו, הלכו לנשק את הפסל. היצר הרע הראה להם שמי שעובד את הקב"ה לא מיד רואה ניסים. צריך להיות קדוש בשביל לקבל ניסים, אבל כל מי שעבד עבודה זרה היה בזמן קצר רואה שזה עוזר לו, לאנשים לא היתה סבלנות לחכות עד שה' יעשה להם את הניסים האמתיים, ולכן הלכו לעבוד עבודה זרה שהיה נותן מבוקשם על המקום, "מזומן". כי מה שנותנים השדים והעבודה זרה זה לא אמת, אלא תרמית זמנית. אחרי שנה שנתיים זה מתבטל, ונהיה יותר גרוע, כי זה לא בא מהמקום האמתי. ואבד לאדם את הנשמה היקרה לעולם הבא, בשביל קצת הנאה רגעית בעוה"ז. אבל בקדושה כשנעשה מופת, זה קבוע לא רק בעולם הזה אלא גם בעולם הבא, ולכן לא נותנים מיד אלא לראוי. אנשים הלכו לעבוד עבודה זרה בגלל הנאות החיים, ולא בגלל שהיו חסרים אמונה בה', כולם ידעו את התורה והאמינו בה'. לא היה מצב של כפירה בעם ישראל אלא

1. סנהדרין ק"ב. 2. סנהדרין קי"ג. 3. סנהדרין ק"ב:

מצב של תאוה. אמרו חז"ל, "לא עבדו ישראל עבודה זרה אלא רק כדי להתיר להם עריות"⁴. לכן היות והעם היה בתוך התורה לא היו אפיקורסים אלא פסחו "על שני הסעיפים"⁵.

בזמן אנטיגנוס התחיל בעם ישראל דבר חדש. צדוק ובייתוס תלמידי אנטיגנוס הקימו כת גדולה של כופרים בתורה שבעל פה, בכפירתם גרמו לפירוד הקב"ה סוד תורה שבכתב סוד ה"חסדים" השרשיים, לשכינה סוד תורה שבעל פה סוד ה"גבורות" השרשיים. ולתיקון פגם זה הוצרכו לקום שני מקבלי תורה המעבירים תורתם לדור הבא, אחד בגדר נשיא ומופלא שבסנהדרין כנגד שורש החסדים, והשני אב בית דין שהוא הראשון בשבעים הסנהדרין, כנגד שורש הגבורות. ועל ידי קבלתם יחד ומסירת התורה דרכם יחד, יתייחדו הקב"ה והשכינה בייחוד שלם, אבל היות ובמציאות היו צדוקים בעולם שקלקלו במעשיהם, המסורת שבידי שני מקבלי התורה לא היתה שלימה לגמרי ובהלכה אחת בלבד נחלקו ביניהם, אם לסמוך את הידים על הקרבן ביום טוב או להמנע⁶, וזו המחלוקת הראשונה שהיתה

4. סנהדרין ס"ג: 5. מלכים-א י"ח, טו. 6. מס' חגיגה ט"ז. "יוסף בן יועזר אומר שלא לסמוך, יוסף בן יוחנן אומר לסמוך. יהושע בן פרחיה אומר שלא לסמוך, ניתאי הארכלי אומר לסמוך; יהודה בן טבאי אומר שלא לסמוך, שמעון בן שטח אומר לסמוך; שמעיה אומר לסמוך, אבטליון אומר שלא לסמוך. הלל ומנחם לא נחלקו; יצא מנחם, ונכנס שמאי. הלל אומר לסמוך, שמאי אומר שלא לסמוך. הראשונים היו נשיאים, והשניים אבות בית דין. ופירושו, ביום טוב צריכים להביא קרבנות לבית המקדש, עולת ראייה שלמי חגיגה. המביאים אותם כשאדם מביא קרבן כל השנה הוא חייב לסמוך את עצמו ולהישען בשתי ידיים על ראש הבהמה. "סמיכה בכל כוחו" אחרי הסמיכה שחטו אותו לקרבן. בשבתות אסור להקריב קרבנות יחיד רק קרבנות ציבור, ולכן כל השנה לא היתה בעיה עשו סמיכה. אבל ביום טוב שבו כן מקריבים קרבנות יחיד. נחלקו אם יסמכו או לא, כי אסור להישען על בהמה בשבת, האם מותר בשביל הקרבן או כיון שזה לא מעכב, אסור.

וענין הסמיכה הוא, שהאדם המביא קרבן צריך לקשר חלק מהנפש שלו עם נפש

במסורת התורה שבעל פה, ודוקא בהלכה זו, כי מטרת הסמיכה של המקריב על הקרבן הוא בסוד התקשרות המקריב והקרבן למזבח סוד השכינה, וסוד יום טוב הוא בספירת הבינה הנקראת מועדי ה', ועד מקום זה של חיבור האדם וקרבנו למזבח בדרגה זו הגיעה פגם הצדוקים והבייתוסים וגרם לבלבול המסורת דווקא בזו.

רצף של ששה דורות נמשכו הזוגות והמשיכו במחלוקת. בימי הלל, גברו הדינים, הורדוס העבד התחיל למלוך, ונעשה פיצוץ שמנחם שהיה אב בית דין סוד הגבורות של השכינה, יצא לתרבות רעה ועזב את הסנהדרין, ופתח "רבנות ראשית" ממלכתית שמומנה על ידי הורדוס שהתחרתה בסנהדרין, ולקח שמונים זוגות חברי סנהדרין אתו לבגוד בשכינה ובסנהדרין, ומיד מונה "שמאי" שהיה מצד תוקף דיני השכינה לאב בית דין, ולא רק שנחלק על הלל בדין זה והורה שלא לסמוך, אלא שתלמידיו עמדו למנוע את המקריבים מלסמוך, ואפילו מהלל עצמו. וכשכמעט גברה ידם למנוע הסמיכה, משמים הפכו את הקערה וגברה ידו של הלל על ידי בבא בן בוטא תלמיד שמאי שקבע הלכה בזה כהלל ונקבעה ההלכה לסמוך⁷. כי כיון שהתחיל התיקון על ידי הוראת הלל, גרמו משמים שגם תלמיד שמאי שהוא מצד הגבורות הקשות יסכים ויתעקש להעמיד את ההלכה כהלל. אבל היות ועתה התרחב הפגם מלבד הבייתוסים

הקרבן ואז כאשר נשחטת הבהמה החלק הבהמי שבאדם, נעשה התיקון בה. כי מי שגורם לאדם לחטוא, זו הנפש הבהמית שבו. וכשסומכים את הידיים בכל הכח על ראש הבהמה, דרך הידיים יוצאת האנרגיה השלילית של הנפש שחטאה מגוף החוטא ועוברת לראש הבהמה. וכששוחטים את הבהמה, וזורקים את הדם, שבו נמצאת נפש הבהמה על המזבח, גם הנפש הבהמית של האדם שהתחברה אל הבהמה עולה על המזבח שהוא סוד השכינה, ומתכפר לו. ויום טוב הוא ב"בינה", וגם התשובה היא ב"בינה". לכן אנו מצווים לבוא ביום טוב לבית המקדש ולהביא עולת ראייה ושלמי חגיגה. ואולי הנשיא הבין שגודל קדושת היום מספיק לכפר ללא סמיכה, והאב בית דין הבין שבכל זאת חייב לסמוך כי קדושת היום וקדושת הקרבן שונים הן במהותן, ולא קרב זה אל זה. 7. ביצה כ'.

והצדוקים גם על ידי מנחם, הנתק שהיה נתקן על ידי הזוגות ועמד על מחלוקת אחת, הורחב לשלש מחלוקות שנחלקו הלל ושמאי.⁸ ולאחר פטירת הלל ושמאי נהיה מצב שתיקון הזוגות לא פעל יותר, ונתבטלה המסורת המושלמת, ופרצו המחלוקות הידועות הנקראות "בית הלל", ו"בית שמאי", ושאר חכמי ישראל.

יוסף בן יעזר ויוסי בן יוחנן היו הראשונים שתקנו את המצב של הפירצה של צדוק ובייתוס בספירות הקודש, על ידי שהעבירו את המסורת ביחד וחברו את החסדים והגבורות. והיות וזה נעשה על ידם, כל אחד מהם נקרא בשם "איש", שפירושו "בעל, כמו אלימלך איש נעמי, כי כמו בעל שממתק את דיני האשה, כך הם מתקו את דיני השכינה. ולכן הוצרכו שניהם להקרא יוסי ויוסף. כי יוסף הוא ביסוד המשפיע בשכינה בסוד "יש מפזר ונוסף עוד",⁹ ויוסי הוא בסוד ד' אותיות, כנגד ד' אותיות הוי"ה שאותיות ו"ה מחוברים בו¹⁰. ושניהם בבחינת הזכר סוד אות ו' המתחבר עם השכינה סוד אות ה' אחרונה שבשם, אלא שהראשון הוא הנשיא בחי' החסדים דהיינו אותיות י' ו' שבשם, והשכינה הנקראת "עזר כנגדו" עולה אליו בסוד "בעולת בעל" שעולה עמו, ונעשה "בן יו-עזר", והשני הוא אב בית דין בחי' הגבורות שאותיות י' ו' בשם, הוא מוריד אליה ונותן אותם בה בבחינת חן וחינה ונקרא "בן יו-חנן"¹¹.

8. מס' שבת ט"ו. 9. וכשאדם נותן צדקה למקום טוב, הוא מקבל יותר. לכן זה נקרא יוסף. כי הוא מוסיף לך. 10. ראה מס' סנהדרין נ"ו. אבל יוסי זה סוד של ארבע אותיות י-ו-ס-י, ארבע אותיות האלה בסוד העליון למעלה הוא כדוגמת ארבע אותיות הוי"ה יש בו י-ו-ואח"כ יש בו ס-י. רבותינו כינו את זה כנגד שם הוי"ה, אז אותיות ו-ה ע"י הדבר הגדול הזה וסוד היוד שביוסי יש 26 י-ו-י, ועוד 60 שזה כל השש ספירות יחד זה 86 שזה סוד נוסף. שניהם צריכים להיקרא בשם יוסי כי הם הראשונים שדרכם השכינה תתחבר ותעלה. 11. יש שני סוגים שהשכינה והקב"ה מתקשרים. אחד בסוד הכתוב "בעולת בעל", וכמו שאמרו חז"ל (כתובות ס'). שפירושו, בעלייתו של בעל עולה עמו ולא יורדת עמו, הוא צריך להעלות אותה אליו. ואחד, צריך שהוא ירכין את ראשו ויבוא אליה ירכין

ויוסי בן יועזר הוא איש ובעל "צרדה" שהוא סוד חסדים שביסוד, בחינת אפרים בן יוסף. ולכן צרדה היא בנחלת אפרים, ועירו של ירבעם בן נבט כשהיה במעלתו וצדקותו. וכמו שכתוב "וַיִּרְבְּעֵם בֶּן נְבַט אֶפְרָתִי מִן הַצְרְדָה"¹². והוא סוד האצבע הנקראת "אמה", כשם היסוד. וכמ"ש חז"ל "יד לאמה תקצץ"¹³, וקראוהו "אמה" בעוד מקומות. וקראו לאצבע האמה בשם צרדה¹⁴. ויוסי בן יוחנן הוא איש ובעל לירושלים סוד השכינה בבחינת הדין וה"צדק".
 ואמרו כל אחד מהם דברים לפי בחינתו והקשרו למלכות הנקראת "בית" בסוד "אשתי ביתי"¹⁵. אלא שיוסף בן יועזר שהוא מצד החסדים אמר "יהי ביתך בית ועד לחכמים". שיתכנסו בבית האדם אנשי חכמת התורה לומר דברי חכמתם, כדי שדוגמת זה גם המלכות הנקראת בית, יכנסו בה החסדים הבאים מהחכמה העליונה ויתמתקו דיניה. והמים הם בחי' חסדים, וכשם שכשאיין מים היוכש גורם לאבק עפר וצמא, גם אש הגבורות של המלכות גורם ל"צמא" לחסדים הממתקים, והדין מכביד בסוד עפר וגורם לקטרוג בבחינת אבק הנובע מהעפר המתפזר. ולתקן ענין זה אמר והוי מתאבק בעפר רגליהם, ושותה בצמא את דבריהם".

עצמו בפניה. פעמים הבעל צריך להביא אותה אליו לדרגתו, ולפעמים הוא צריך לרדת לרמה שלה, זה תפקיד כל בעל לעשות עם אשתו. בדרך כלל רמת הגבר והאשה לא שוים. הבעל צריך לדעת מתי לפנק את האשה ולרדת לרמה שלה ומתי להעלות אותה אליו ולא לתת לה להתנהג כילדה קטנה. הוא צריך להעלות אותה לרמה שלו. הרבה אנשים מתחזקים בתורה באים הביתה ולא מחזקים את האשה. הוא לא מעלה אותה לרמה שלו. היא נשארת ברמה שהיתה קודם. כל בעל צריך לשבת עם אשתו וללמוד אתה את מה שהוא למד, את מה שהוא יכול להעביר לה להעלות אותה אליו לרמה שלו. כך גם בענייני כסף. ב"עליית בעל" אמרו רבותינו שצריך להעלות את האשה אליו גם בענייני כסף ואוכל שיעלה אותה לרמה שלו, ולא ישאיר אותה ברמה נמוכה ממנו. ויש דברים שהוא צריך לרדת אליה, לדבר אתה, לחייך אליה, לשמוע אותה ולהאזין לה. 12. מלכים א', י"א, 13. שבת ק"ח: 14. מס' יומא י"ט: 15. שבת קי"ח:

אמנם יוסי בן יוחנן שהיה מצד הגבורות, גם התייחס לסוד המלכות בבחינת בית, אבל היות והוא בן יוחנן בסוד "וצדיק חונן ונותן"¹⁶, מייעץ לפי בחינתו שיכניס אדם אורחים לביתו, ובפרט עניים שיהיו סמוכים על שולחנו כבני בית. ואמר "יהי ביתך פתוח לרווחה, ויהיו עניים בני ביתך". כי אורח הוא בסוד היסוד הנקרא כן, וממתיק דיני המלכות שנקראים "אורח", וכמ"ש "אורח כנשים". וכשביתו פתוח לרווחה לאורחים, גם המלכות בית רחמה פתוח לקבל החסדים למתק דיניה¹⁷. אמנם עניים הם סוד השכינה עצמה הנקראת "עני" בסוד "תפילה לעני". ואותם ישכין בביתו כ"בני בית", כי הם והבית מאותה בחינה, וכשימצאו מזון ומנוחה בביתו תמצא גם השכינה מנוחה, ויתייחדו קודשא בריך הוא ושכינתיה ביחוד שלם. אמנם עצה זו "אליה וקוץ בה", כי כאשר האורח מיסב על שולחן בעל הבית מרגיש צורך להודות לבעלת הבית, וח"ו יכול לצאת מזה הרהורים רעים, ובפרט העניים המרגישים כבני הבית שח"ו לא יקלו ראש בשיחה עם בעלת הבית, ואז לא רק שהשכינה לא תתעלה אלא הסכנה שלא יגרם נזק, ולכן אמר "ואל תרבה שיחה עם האשה באשתו אמרו, קל וחומר באשת חברו". עד כאן דברי יוסי בן יוחנן.

והוסיף התנא ואמר, "מכאן אמרו חכמים, כל המרבה שיחה עם האשה גורם רעה לעצמו, ובוטל מדברי תורה, וסופו יירש גיהינם". כי יוסי בן יוחנן אמר בקבלה מסיני ש"אל תרבה שיחה עם האשה, באשתו נאמר", ואעפ"י שמצוה לדבר עמה ולפייסה ולהניח דעתה ולרצותה שכל העושה זאת גורם נחת רוח לשכינה שהיא דוגמת אשתו של אדם, בכל זאת אין להרבות בזה יותר מהצורך, שלא יבא להרהר שלא בשעת מצוה וליפול בקרי הנקרא "רעה", וגם אם לא נפל בזה, כל זמן מיותר זה יש לו ללמוד בו תורה שביטולה חמור מאוד. וסופו יירש גיהינם, כי בריבוי יירש גיהינם על ביטול תורה, ובמיעוטו הנצרך לפייס ולשמח את אשתו, יירש גן עדן.

16. תהילים 17. ולכן מצות הכנסת אורחים היא סגולה לילדים, ולאשה שיהיה לה מחזור.

ה

יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה וְנִתְאִי הָאֲרָבֵלִי קִבְּלוּ מֵהֶם. יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה אוֹמֵר, עָשָׂה לְךָ רַב, וּקְנֶה לְךָ חֵבֵר, וְהָיוּ דָן אֶת כָּל הָאָדָם לְכַף זְכוּת:

נִתְאִי הָאֲרָבֵלִי אוֹמֵר, הִרְחַק מִשְׁכַּן רָע, וְאַל תִּתְחַבֵּר לְרָשָׁע, וְאַל תִּתְיַאֲשׁ מִן הַפְּרָעָנוּת:

יהושע בן פרחיה וניתאי הארכלי. יש כאן הבדלים משמעותיים מהנאמר על מעבירי התורה הקודמים. בשמעון הצדיק לא כתוב שם עירו, ולא שם אביו. ובאנטיגנוס לא מוזכר שם אביו אלא שם עירו. וביוסי בן יעוזר איש צרידה ויוסף בן יוחנן איש ירושלים, בכל אחד משניהם מוזכר שם אביו ושם עירו. וכאן ביהושע מוזכר רק שם אביו ולא שם מקומו. ואילו אצל ניתאי מוזכר שם מקומו ולא שם אביו. ולא כתב "איש ארבל" כמו שכתוב אצל הקודמים "איש סוכו, איש ירושלים ואיש צרידה", אלא בתואר "הארכלי".

כבר הסברתי את שמות הקודמים ועניינם, עכשיו אנחנו פוגשים בשמות יהושע בן פרחיה, וניתאי, ותלמידיהם בדור הבא אחריהם, הם יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח. לכשנתכונן נמצא סדר מסוים שמשמים גרמו למקבלי התורה בשמותם. יוסף ויוסי הם בבחינת ה"יסוד", אח"כ באה בחינת העטרה של היסוד שהיא מקום החיבור של היסוד עם המלכות¹ המלכות נקראת יהודה. העטרה המחבר בין יוסף יסוד לבין יהודה מלכות, זה יהושע. הוא מזרעו של יוסף שהוא ביסוד, אבל הוא בעטרה של היסוד. משם עוברת ההשפעה של הטיפה שהיא בסוד החכמה. בסוד שם יה. לכן יהושע הכניס את ישראל סוד התפארת לארץ סוד המלכות.

לכן המעביר את התורה לאחר "יוסי" שמו יהושע, אבל כל דבר שיש בקדושה, יש כנגדו גם בקליפה וכל פעם העוונות של עם ישראל או המצוות שלהם גורם לתמונת מצב בעולם. אמרו חז"ל², "בשעה

1. לפי ההלכה כל ביאה אפילו שרק יגע קצה העטרה בשפתיים של הרחם של האשה, מספיק כדי שיעבור על כל הכריתות שבתורה אם זה בחטא. 2. שבת נ"ו.

שנשא שלמה את בת פרעה ירד גבריאֵל ונעץ קנה בים ועלה בו שירטון ועליו נבנה כרך גדול של רומי. אותו היום שהכניס ירבעם שני עגלי זהב אחד בבית אל ואחד בדרן, נבנה צריף אחד, וזהו איטליה של יון". שהחריבה את בית המקדש השני. כששלמה המלך לקח את בת פרעה נוצר הגרעין. לוקח זמן לכל דבר, עד שהוא נובט ומוציא פרי טוב או באושים. גם בגלל שצדוק ובייתוס, כפרו בתורה שבע"פ, היוונים טימאו את המקדש. וכשהצדוקים והבייתוסים³ התחילו לחנך דור כופרים, נזרע גרעין הנצרות. וכשהם התחילו להתפשט ולהתחזק נולד ישו. זה לעומת זה עשה אלהים. בקדושה עלה יהושע בן פרחיה סוד העטרה של היסוד, ואתו עלה יהודה בן טבאי סוד בחי' המלכות, ובקליפה שכנגדם נולדה הנצרות. כברית יש שני גידים, אחד של זרע שכולו קודש לה', ואחד של שתן, וההבדל ביניהם כקליפת השום. ומצד הקדושה היה יהושע בן פרחיה, ואפשר שהרפ"ח ניצוצין היו נתקנים על ידו בבחי' "פרח", ושם "יה" סוד ספירת החכמה, היה בו. והזכיר שם אביו כדי שנבין סוד שורשו הגדול בקודש. וכנגדו עמד בקליפה יהושע הנוצרי שהיה ממזר. אח"כ בגלל מעשיו המכוערים הורידו לו את אות ה', ונהיה ישוע. זה החלק של השתן. "זה לעומת זה". ולכן יהושע בן פרחיה הוצרך לגלות למצרים וללמד שם תורה להעלות ניצוצות מהרפ"ח. ובעלייתו ממצרים נעשה הבירור, כי הוא הבחין שישו מסתכל בנשים

3. הבייתוסים הוא לשון מקוצר של "בית איסיים", והם בעלי הכתבים שנמצאו בקומראן. כל המגילות שנמצאו שם חוץ מכתבי הקודש אסור לקרוא בהם גם את פרק התהילים הנוסף שמצאו שם אסור לקרוא, זה לא דברי דוד המלך. הם הוסיפו אותו. לגבי ספר בן סירא יש דיון במס' סנהדרין דף ק"ב: אם מותר לקרוא בו. יש לנו שני ספרי בן סירא. הראשון מבנו של ירמיהו הנביא שכתב את א-ב שלו הכוללים רברי חכמה, ובן סירא השני נכדו של הראשון בזמן שמעון הצדיק שהוא כתב את ספר בן סירא שרבותינו מביאים ממנו בתוך הגמרא. יש דברים המותרים בקריאה כמעשה שושנה, ומעשה טוביה, אבל ספר חנוך, ספר היובלים, צוואות השבטים וכדומה. כל מי שקורא בהם אין לו חלק לעולם הבא.

החרים אותו, וסילק אותו מעם ישראל. ואמרו חז"ל⁴, שכשהרג ינאי המלך את חכמי ישראל כשהפך להיות צדוקי, את שמעון בן שטח שהיה תלמידו של רבי יהושע בן פרחיה הטמינה אחרתו שלומציון המלכה, ורבי יהושע בן פרחיה ברח עם תלמידיו לאלכסנדריא של מצרים. כשהמלך נרגע, פייס שמעון בן שטח את גיסו המלך, והסכים להחזיר את חכמי ישראל שנשארו, לקדמותם בסנהדרין. שלח רבי שמעון בן שטח מכתב לרבי יהושע בן פרחיה שממנו הבין שחלפה הסכנה וחזר לירושלים. בדרכו, הגיע לאכסניה שקיבלה אותם בכבוד גדול. רבי יהושע בן פרחיה שיבחם בפני תלמידיו ואמר כמה נאה אכסניה זו. אמר לו ישו, רבי עיניה מלוכסנות, אמר לו רשע בכך אתה עוסק, אתה מסתכל על נשים. הוא התכוון על טוב הלב של בעלי הבית, וישוע התכוון על עיניה הגשמיות. הוציא שופרות והחרים אותו. כל פעם שבא אליו ובקש סליחה, לא קיבל אותו, פעם כשבא הסכים לקבל אותו, וכיון שהיה באמצע קריאת שמע, סימן לו בידו שיחכה, ישו הבין שהוא שוב דוחה אותו, זקף לבנה והשתחוה לה. אמור לו ר' יהושע חזור בך, השיב לו ישו לימדנו רבנו שכל החוטא ומחטיא את הרבים אין מספיקים בידו לעשות תשובה. כי כבר היו לו תלמידים שלימדם את הכשפים. כמו שאמרו רבותינו שישו כישף והסית והדיח והחטיא את ישראל. זה היה יהושע מהצד של השתן. זה לעומת זה גם בשמות. שמו של רבי יהושע היה בן פרחיה, שמו של ישוע היה בן פנדירא⁵. שעולה בגימטריא שלש מאות ארבעים וחמש עם הכולל כמנין ממזר נדה. ממזר עם הכולל גי' רפ"ח כי נשמתו היא מאותן הקליפות של הרפ"ח ניצוצין. הוא היה גם ממזר וגם בן הנדה. נגד הרפ"ח של פרחיה, יש ממזר, ונגד שם יה יש נדה. וכדי ללמדנו את סוד נשמתו, כתב התנא את שם אביו, שממנו הוא קיבל אור גדול, נשמה גדולה. כל דבר למטה פועל בשורש למעלה. וחוזר לכאן בתמונה נוספת.

השותף של יהושע בן פרחיה הוא ניתאי הארבל. לא מוזכר שם אביו

4. מסכת סוטה מ"ז. 5. מסכת סנהדרין ס"ז. ומס' שבת ק"ד:

כי אפשר שניתאי מצד עצמו היה בסוד של אור מהכתר שהשפיע בעולם דרך החכמה והבינה. כי "ניתאי" בגימטריא ארבע מאות ושבעים כמנין עת רצון. שעולה כמנין עשר פעמים הוי"ה ועשר פעמים אהי"ה, המאירים מהכתר. יחד עם זאת היה מעיר "ארבל". שעולה בגימטריא מאתיים ושלושים ושלוש. כמנין שם ע"ב שבחכמה, ושם אהי"ה במילוי יודי"ן העולה קס"א שבבינה, וביחד עולים מאתיים ושלושים ושלוש⁶. אצלו זה היה מחובר. מהאור של ניתאי האיר לסוד ה"ארבל". לכן הזכיר אותו התנא בשם כינוי על מקומו. הארכלי, אבל הוא לא היה "איש ארבל", הוא לא שלט על ארבל. אי אפשר לשלוט על סוד "ארבל", זה מקום גבוה מאוד. אלא היה מחובר לארבל. כל אחד מהם דיבר לפי סוד נשמתו. ואמרו, כיצד לעמוד כנגד הכפירה שמתפשטת. ר' יהושע אמר, **עֲשֵׂה לָךְ רַב**, שילמדך ללכת בדרך התורה בשלמות. ולפי סודו, הרפ"ח ניצוצין תיקונם מתחלק לשנים, ר"ב, (202) שתיקנו עם ישראל במצרים ונהיו "גוי גדול עצום ורב"⁷, ופ"ו (86) מניין אלהים שנשאר לנו לתקן. לכן אמר ה' למשה רבינו **יְרֵד הָעֵד בְּעַם פֶּן יִהְיֶה אֵל ה' לְרֵאוֹת וְנִפְלַ מִקְּנֹו רַב**⁸. אותם ר"ב מרפ"ח ניצוצין שכבר תקנו, שלא יפול ממנו חלילה אל הצד השני. את הר"ב משמרים ע"י שהולכים בדרך התורה בשלמות. לא כל אחד הוא רב. היום תואר "רב" הוא פרוץ, וכל אחד משתמש בו. לא כל הרבנים הם רבני אמת רובם הגדול רבני שקר. כל אפיקורס נהיה רב. כמה עמי הארצות בעלי תשובה יש שקיבלו תואר רב רק כדי לעבוד עם זה על ההמונים. ואמר התנא, **עֲשֵׂה לָךְ רַב** שינחה אותך בדרך אמת. כמו שכתוב. **"אם לא תדעי לך הַיָּפֶה בְּנָשִׁים צְאֵי לָךְ בְּעַקְבֵי הַצֵּאֵן וְרַעֵי אֶת גְּדִיתֶיךָ עַל מִשְׁכָּנוֹת הָרָעִים"**⁹. פירש

6. כמנין רגל. זה סוד החגים שנקראים שלש רגלים תחוג לי בשנה. אנו מכוונים במקווה ע"ב (72) קס"א (161) לקבל את האור של הרגל. כשאדם חוטא במשכב זכר הוא פוגם בקשר בין הע"ב-לקס"א. לכן התיקון שלו זה רל"ג תעניות. הוא פוגם במקום כ"כ גבוה ר"ל. אז זה סוד הרגל. 7. דברים כ"ו, ה. 8. שמות י"ט, כא. 9. שיר השירים.

רש"י, "אם לא תדעי לך כנסת ישראל היפה בנשים משאר אומות איך תנצלי מיד המציקים לך ולא יאבדו בניך התבונני בדרכי רבותיך הראשונים שקיבלו תורתך ושמרו משמרתך ומצוותי ולכי בדרכיהם". הקב"ה מסביר לנו לפנות לרבנים שגדלו על ברכי הישיבות הקדושות. שימשו תלמידי חכמים, ראו את התנהגותם ולמדו מהם לא רק תורה, אלא גם מוסר ודרך אמת כנתינתם מסיני. יש רבני שקר בתחפושת רבנים חרדים, ויש רבנים בציונות הדתית, שכאשר לנו יש את ה"זוהר הקדוש", "אור החיים הקדוש", הם מחנכים על הגביע הקדוש - תרבות היוונים. אלו ישיבות ורבנים מהצד של צדוק ובייתוס.

הגביע הקדוש

באור תרועה. קבוצות מיישיבות תיכוניות ברחבי הארץ הגיעו ביום ד' שעבר לקמפוס המכללה האקדמית לחינוך גבעת ושינגטון, לשלב ההכרעה במשחקי האליפות בקט רגל וכדורסל. במשחקי הכדורסל גברה הקבוצה מיישיבת הדרום על ישיבת קרית הרצוג (בני ברק) בתוצאה 51:34. בכדורגל כתה מדרשית נועת רתק ההגנה גבעת ושינגטון. בין הקבוצות שהשתתפו אפשר למצוא את ישיבות הדגל של הציבור הציוני דתי, מיישיבת חורב הירושלמית, ועד לישיבות נר תמיד, שעלבים, דרכי נעם ופרחי אהרון.

על זה אמר רבי יהושע בן פרחיה. אם אתם לא רוצים שתצא נצרות בעולם שתהרוס לכם את החיים, שתשרוף אתכם שתשמיד אתכם באינקויזיציה, אל תלכו ותתפתו אחרי הכפירה, אחרי "רע-בנים". "עֲשֵׂה לְךָ רֵב", ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים. על ידי ה"רב", אנחנו נשמר את הר"ב מרפ"ח ניצוצין", את השאר נתקן בסוד "וְקַנְה לְךָ חֵבֵר". כי אי אפשר כשיש כפירה בעולם שאדם יתחזק לבדו, הוא יתבלבל ויטעה, הוא חייב חבר, כמו שכתוב, "וְעַתָּה אֲנַחְנוּ מְאֻשְׁרִים יְדִים גַּם נִבְנוּ עֲשֵׂי רְשָׁעָה גַּם בְּחַנּוּ אֱלֹהִים וַיִּמְלְטוּ. אֲזַ נְדַבְּרוּ יִרְאֵי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיִּקְשָׁב ה' וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זַכְרֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי ה' וַלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ"¹⁰. צריך שנים לבד אי אפשר.

אדם צריך ללכת לבית כנסת שיש בו תלמידי חכמים אמיתיים וללמוד עם רב דף גמרא כל יום והלכות, לדעת מה יעשה, ואחרי הכל גם לקנות חבר לחזור אתו על הלימודים, כי אם אחד טעה השני יוכל לתקן אותו. וגם שיחזקו זה את זה ביראת שמים. ועל ידי זה נתקנים הרפ"ח ניצוצין. הלימוד עם חברותא עוזר לתקן את הרפ"ח. זה גורם שהמשקל יהיה שווה, מצד אחר יש רב עם חבר, מצד שני יש קליפות של הערב רב שמערבבים את הכל, מה שיכריע את הכף הוא, "וְהוֹי דִּן אֶת כָּל הָאָדָם לְכַף זְכוּת". "האדם", הכוונה רק למי ששומר תורה ומצוות, אסור לדון רשעים לכף זכות, רק החושד בכשרים לוקה בגופו, החושד ברשעים לא לוקה בגופו, אדרבא צריך לחשוד בהם על כל דבר קטן, אין איסור לדבר לשון הרע על רשעים, מצוה לדבר עליהם, כל העניין של איסור לשון הרע זה רק על אנשים שהם מוחזקים בגדר יראי שמים. אומרת התורה "לֹא תִלְךָ רֶכֶל בְּעַמֶּיךָ". ופירושו, בעושה מעשה עמך, כשאתה רואה אדם פשוט ירא שמים גם אם טעה, תדון אותו לכף זכות אולי לא הבין, אולי לא למד, כל דבר שניתן לדון לכף זכות. זה גורם שידונו אותו עצמו לכף זכות. הוא גורם לכפות את הדין לצד של זכות. גם המילים שנאמרות כאן הן כולם סודות. המלכות נקראת בשם את, כל נקרא היסוד. האדם זה תפארת. כך אומר רבינו האר"י. כף זכות כף זה הגבורה, זכות זה חסד. אלו הספירות שמעבירים את הדברים מהמלכות ועד החסד לצד של חסדים. הדברים שנאמרים על ידי התנאים נראים פשוטים ומובנים מאליהם אבל הם סודות העומדים ברומו של עולם.

כל אחד מהם אמר שלשה דברים. כי הם בגדר אבות, הם מדברים בסוד התולדות. הם בחי' חסד גבורה תפארת, ומדברים בסוד נצח הוד יסוד עשה לך רב בסוד הנצח ששרשו מהחכמה. וקנה לך חבר בסוד ההוד ששרשה מהבינה. "וְהוֹי דִּן אֶת כָּל הָאָדָם לְכַף זְכוּת". מצד היסוד ששרשו מהדעת. ביסוד יש שני צדדים גם חסדים וגם גבורות. הצד של הנצח זה חסדים, הצד של ההוד זה נבורות, היסוד מורכב משניהם, כדי להטות אותו לכף זכות הוא אומר, והוי דן את כל האדם לכף זכות.

"נתאי הארבל אומר, הרחק משכנ רע, ואל תתחבר לרשע, ואל תתיאש מן הפרענות".

ניתאי הארבל אומר שלשה בכיוון אחר. היות ומקומו מהחכמה והבינה המאירים למטה, אז דבר ראשון כדי לקבל אותם יש להתרחק מהמניעים, שכן רע ורשע. אם יש לך שכנ רע, תעבור מקום. אם אין לך ברירה ואתה גר על כרחך, תעשה מחיצה של קרבה ורעות בינך לבינו. צריך לשמור על יחסי שכנות טובים, ולהקדים לו שלום בפנים מחייכות, אם השכנ הזה שאינו שומר תורה ומצוות ביקש ממך דבר, אם הדבר הזה אינו נוגד את ההלכה תן לו, בתנאי שזה לא יגרום לך לשבת במחיצתו, תעזור לו במה שהוא צריך ולא להאריך אתו בשום נושא של שיחה יותר. ואל תשאל ממנו דברים הרגילים בין שכנים כי זה יכול לגרום לך ליחסי קרבה ולהכשיל אותך בסוף וליפול. אם אתה מראה לו פנים יכול להיות שהוא יראה את היופי שיש בשומרי התורה ויתקרב מעצמו. כמה פעמים אנשים חזרו בתשובה רק בגלל שהשכנים הדתיים שלהם האירו להם פנים, שהראו להם את טוב לבם כשעזרו להם. אבל הרבה פעמים אנשים עזבו את הדרך בגלל שכנים שהשפיעו עליהם. ולכן, אתה תעשה מחיצה בכיוון שלך, אל תבקש ממנו עזרה שיכולה לגרום לקרבה יתרה ולשיחה מיותרת, וכמובן לא לתת לילדים הקטנים ללכת לשכנים שאינם שומרי תורה ומצוות ששם הם עשויים לראות דברים שיפגעו בנפש שלהם. אבל להאיר להם פנים ולתת להם הרגשה טובה של שכנות זה משהו אחר. אבל להקפיד כמה שיותר להזהר כדי לא ללמוד מדרכיהם. "הרחק משכנ רע". תעשה מרחק מצדך אליו כדי לא להיות מושפע ממנו. "וְאֵל תִּתְחַבֵּר לְרָשָׁע". אמרו רבותינו אפילו לדברי תורה ומצוה¹¹. אסור לאדם להתווכח עם חילונים אם הוא לא למד לכך, שמא גם הוא יתקלקל. לא כל אחד יכול לבוא ולהגיד אני הוכיח לו. יש לו שאלות, אמור לו שמע, אני איש פשוט לך לרב תשאל אותו, אני לא מתאים לענות לך, כי אם אדם לא יודע לענות, הוא גורם לשני

11. רבינו יונה בפירושו כאן.

שיכפור יותר, ואולי גם הוא עצמו יתקלקל מדברי הכפירה שישמע. בשביל זה צריך אנשים מיוחדים. רק אדם שלמד רפואה יכול לטפל בחולה. כל אחד יכול לטפל בחולה בדברים פשוטים שרגיל בהם, גם בדברי תורה יכול כל אחד להסביר בשאלות של מה לעשות ואיך לעשות ואיך להתקדם, מעבר לזה צריך להפנות אותו לרב.

”וְאֵל תִּתְחַבֵּר לְרָשָׁע”. ואפילו לא בדברי תורה. אל תגיד בדבר הזה אני מזדהה אתו, אצטרף אליו. אלך אתו להפגנה, לשם דבר טוב שכזה וכזה, אל תלך עם הרשע אפילו לא לשם שמים. כמו שאמר שלמה המלך **”בְּנִי אֵל תֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ אֲתָם מִנְעֵךְ רַגְלְךָ מִמְּתִיקָתָם”**¹².

”וְאֵל תִּתְיַאֵשׁ מִן הַפְּרָעָנוֹת”. היות ובזמנו היה בשלטון מלך צדוקי, הם קיבלו את המשרות. לכן אמר **”אל תתייאש מהפורענות”**. אל תראה שאלה שולטים ותגיד **”הֲנֵנָה אֱלֹהֵי רָשָׁעִים, וְשִׁלְוֵי עוֹלָם הַשָּׂגוֹר חָיִל. אֶף-רִיק זַפְיִתִּי לְבָבִי, וְאַרְחֵץ בְּנִקְיוֹן פִּי”**¹³. כי הם עוד יקבלו את שלהם. יש כאלה שתחילה עולים ואחר כך נופלים, והנפילה שלהם יותר קשה. ויש כאלה שדווקא בגלל שהם חוטאים הם מקבלים בעולם הזה שכר על מעט מצוות שעשו, כדי להאבידם לגמרי לעולם הבא. חיי הנצח שלהם אבודים. מה זה חיים בעולם הזה, כל טוב עולם הזה הוא הבל. אדם סבל או לא סבל, גמר את החיים שלו וזה נראה לו כחלום, במוות מתחילה הנפש לחיות חיי נצח. רק עם מצוות ומעשים טובים היא באה לשם. ולעומת זה יתכן שאדם סובל בעוה”ז בגלל שהוא חטא חטאים קטנים, ורוצים לתת לו עולם הבא אז מנקים אותו, אין מה לעשות, **”כי כל דרכיו משפט”**¹⁴. גם האבות סבלו ייסורים, אבל זכו לחיי נצח, **”אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם”**.

מורי ורבי חכם יוסף זרוק זצ”ל. כשהיה בגיל אחד עשרה נפגעו עיניו והוצרך לנסוע לאטליה לניתוח, בלילה שלפני הנסיעה באו אליו בחלום אברהם אבינו ואליהו הנביא ואמרו לו, אם תסכים להיות עיור, אנחנו מבטיחים לך עולם הבא, ושתדע את כל התורה כולה,

12. משלי א' טו. 13. תהילים ע"ג, יג. 14. דברים ל"ב, ד.

והוא קיבל את זה. בבוקר אמר לאביו, אני רוצה להיות עיור לקבל את ההבטחה של אברהם אבינו ואלהיו הנביא, ונשאר בעוורונו. ואכן, את כל התורה הוא ידע בעל פה, רוח הקודש שלו היה מבעית. קדוש עליון היה, לא היתה אשה עקרה שהבטיחה לו סנדקות ולא נכנסה להריון, גם אם לא היה לה רחם, צמח לה רחם. הוא בחר בזה בגיל אחד עשרה, הוא ידע שהוא זורק אבן גיר, כדי לקחת אבן יהלום. זכותו תגן עלינו. זה סודם של ניתאי הארבלי ויהושע בן פרחיה זכותם תגן עלינו.

ו

יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח קבלו מהם. יהודה בן טבאי אומר, אל תעש עצמך כעורכי הדינים. וכש יהיו בעלי דינים עומדים לפניך, יהיו בעיניך כשעים. וכשנפטרים מלפניך, יהיו בעיניך כנכאין, כשקבלו עליהם את הדין: שמעון בן שטח אומר, הוי מרבה לחקור את העדים, והוי זהיר בדבריך, שמא מתוכם ילמדו לשקר:

במשנה הקודמת הזכרנו את יהושע בן פרחיה שהוא סוד העטרה שמאירה במלכות. הסדר היה יוסי, יהושע, יהודה. לכן הבאים בתור הם יהודה ושמעון. יש להבין את דבריהם לפי מצב התקופה שבה הם היו, ולפי סוד התקופה בשמים, ולפי סוד השמות והנשמות שלהם.

כבר אמרתי שעד אנטיגנוס איש סוכו היה ראש אחד לסנהדרין שנקרא "מופלא שבסנהדרין". שהיה ממלא מקום משה רבינו והעביר את התורה מדור לדור. ובגלל שצדוק ובייתוס כפרו, והכפירה שלהם התפשטה בעם ישראל וגרמה לנזק במצב העולמות למעלה, הוצרך שמקבלי התורה ומעביריה יהיו שנים. הראשון היה נשיא, והשני אב בית דין. למרות זאת, רק הנשיא נקרא "מופלא שבסנהדרין".

כשהתפשטו הצדוקים וגם המלכות עברה לידם, קליפת הנצרות של ישו תלמידו של יהושע בן פרחיה יצאה לעולם והתגלתה, כי כל תמונה למטה היא תמונה למעלה, וכן להיפך. מלך בישראל הוא בסוד מלך למעלה, ספירת המלכות. דוד מלך ישראל הוא סוד השכינה, המלכות למעלה. כל מי שיושב במקומו הוא כביכול ממלא מקומו. כהן גדול למרות שסודו בבינה, הוא מאיר בעולמות בבחינת

ספירת התפארת, והמלך בבחינת ספירת המלכות. הגמרא מספרת¹ שינאי המלך שהיה צדיק ושימש בכהונה גדולה, כשהיה בן שמונים הפך לצדוקי. וזה לשון הגמ'. "מעשה בינאי המלך שהלך לכוחלית שבמדבר², וכיבש שם ששים כרכים, ובחזרתו היה שמח שמחה גדולה, וקרא לכל חכמי ישראל. אמר להם, אבותינו היו אוכלים מלוחים בזמן שהיו עסוקים בבניין בית המקדש, אף אנו נאכל מלוחים זכר לאבותינו³. והעלו מלוחים על שולחנות של זהב ואכלו. והיה שם אחד איש לץ לב רע ובליעל, ואלעזר בן פועירה שמו, ויאמר אלעזר בן פועירה לינאי המלך ינאי המלך לבם של פרושים עליך. ומה אעשה, הקם להם בציץ שבין עיניך, הקים להם בציץ שבין עיניו. היה שם זקן אחד ויהודה בן גדידיה שמו, ויאמר יהודה בן גדידיה לינאי המלך, ינאי המלך, רב לך כתר מלכות הנח כתר כהונה לזרעו של אהרן. שהיו אומרים אמו נשבת במודיעים, ויבוקש הדבר ולא נמצא. ויבדלו חכמי ישראל בזעם. ויאמר אלעזר בן פועירה לינאי המלך, ינאי המלך, הדיוט שבישראל כך הוא דינו, ואתה מלך וכהן גדול כך הוא דינך. ומה אעשה, אם אתה שומע לעצתי רומסם. ותורה מה תהא עליה, הרי כרוכה ומונחת בקרן זוית כל הרוצה ללמוד יבוא וילמוד. מיד ותוצץ הרעה על ידי אלעזר בן פועירה ויהרגו כל חכמי ישראל, והיה העולם משתומם עד שבא שמעון בן שטח והחזיר את התורה ליושנה". כתב רבינו האר"י⁴, שמה שקרה כאן הוא סודות בקבלה של העלאת ניצוצות, בסוד של נפילת אפיים של שחרית, וכשהם עשו את זה כדי להעלות ניצוצות, ינאי נפל בידי הקליפות. והענין הוא כי כשעושים זאת, לפי הקבלה צריך אדם להרכין את ראשו על ידו השמאלית אפילו אם יש לו תפילין, ולעשות כוונות מיוחדות של מסירות נפש, ולכוון לרדת

1. מסכת קידושין ס"ו. 2. היא פטרה שבאדום. 3. מלוחים, פירש רש"י, "ירקות ששם כן. כמו הקוטפים מלוח עלי שיח". נקראים בפי הירושלמים הוותיקים "לחם ציפורים", ובערבית "חוביזה" כילדים ירושלמים היינו קוטפים זה מצדי הדרכים ואוכלים. 4. שער הכוונות ענין נפילת אפיים דרוש ב'.

לקלי' לברר ניצוצות. אבל היות שמי שעושה את זה יכול להיות שיפול ויישאר שם ולא יעלה, לכן אנחנו נוהגים לפי הרב "בן איש חי" שכתב להזהר שלא ליפול על אפיים, רק לומר את המזמור, כי זה סכנה שמא החיצונים יתפסו אותו. זה כמו אדם שהולך אחרי קווי האויב לרגל ולשבות שבי, ובינתיים יכול להיות שהוא בעצמו ייתפס ויהיה בשבי. וביאור הדברים, שולחן זה מלכות, זהב זה בינה. ולקחו את המלוחים האלה על "שולחנות של זהב" להעלות ניצוצות אל "מלכות הקודש", סוד השולחן העליון שבקדושה, בבחי' שולחן של זהב סוד "מלכות" של ספירת ה"בינה". ואז יוחנן כשהוא בא להעלות, לא הצליח לעלות, ונפל בקליפות. והפך מצדיק גדול וקדוש, לצדוקי רוצח, נבזה וחדל אישים.

"והיה שם אחד איש לץ לב רע ובליעל, ואלעזר בן פועירה שמו". פועירה מעיד על סוד הקליפה שעליה נאמר "לִכְן הִתְחַיְבָה שְׂאוּל נַפְשָׁה וּפְעִירָה פִּיהָ לְבְלִי חֶק"⁵. ואולי היה מהקליפה של פעור. הם רצו להעלות ניצוצות בשם אל-עזר, אבל היות ויוחנן ירד למקום של פועירה ולא יכל לעלות, "ויאמר אלעזר בן פועירה לינאי המלך". שוב מוזכר שמו כדי לרמוז לנו שיש בשמו סוד. "ינאי המלך, לבם של פרושים עליך". תדע לך שהפרושים כועסים עליך על שהנך גם כהן גדול. שאלו, "ומה אעשה". לבדוק שדבריך נכונים. "הקם להם בציץ שבין עיניך". תלבש בגדי כהן גדול ותשים את הציץ עליך ותראה איך הם יתייחסו אליך. "הקים להם בציץ שבין עיניו". ואכן עשה כך. "היה שם זקן אחד, ויהודה בן גדידיה שמו". יהודה סוד המלכות המבררת, "בן גדידיה" מלשון גדוד ענין הבירור כמו שכתוב, גֹד גְדוּד יְגוּדָנוּ וְהוּא יְגַד עֶקֶב⁶. וכמו שכתוב, "הוא יְשׁוּפֶדָ רֵאשׁ, וְאַתָּה תְשׁוּפְנוּ עֶקֶב"⁷. ואולי מאותו גדוד נשאר אחד למטה זה יהודה בן גדידיה שהעיר לו הערה לא נכונה וגרם שאלעזר בן פועירה יסית את יוחנן שנפל למטה⁸. והיות ונשאר הבירור בחי' יהודה הזה בקלי', "ויאמר יהודה בן גדידיה לינאי המלך. ינאי המלך, רב לך

5. ישעיהו פרק ה' יד. 6. בראשית מ"ט, יט. 7. בראשית ג', טו.

כתר מלכות, הנח כתר כהונה לזרעו של אהרן. שהיו אומרים אמו נשבת במודיעים". אמר לו אתה חלל פסול לכהונה, כי אביו היה כהן כשר, אבל אמו נשבת, והשבוייה אסורה לכהן, והבן אח"כ הוא בספק חלל. "ויבוקש הדבר ולא נמצא". ודברי יהודה שבא לברר ונשאר למטה, היו טעות ופשע, וגרמו שהקליפה שהיתה באלעזר בן פועירה שנקרא אלעזר כי נראה כרב בישראל בשם אל - עזר, אבל הוא היה מצד הקליפה שהיא פועירה. "ויבדלו חכמי ישראל בזעם". מיד פחדו חכמי ישראל מהמלך שלא יכעס עליהם, וכל אחד מהחכמים אמר תודה למלך והלך למקומו.

"ויאמר אלעזר בן פועירה לינאי המלך, ינאי המלך, הדיוט שבישראל כך הוא דינו, ואתה מלך וכהן גדול, כך הוא דינך". הדיוט שבישראל אם הושמץ והתברר כלא נכון, שותק. וגם אתה שהנך מלך וכהן גדול הושמצת ואתה שותק, ולא מוחה על כבודך. שאל אותו "ומה אעשה", השיב לו, אם אתה שומע לעצתי, רומסם". הרוג את כל חכמי ישראל על שפגעו בכבודך. שאלו, "ותורה, מה תהא עליה". מי ילמדה. השיבו, "הרי כרוכה ומונחת בקרן זוית כל הרוצה ללמוד יבוא וילמוד". ענה לו אין צורך במורה, כל אחד שילמד לפי הראש שלו איך שהוא יבין ואין צורך ממסורת תורה שבעל פה. "מיד ותוצץ הרעה על ידי אלעזר בן פועירה, ויהרגו כל חכמי ישראל, והיה העולם משתומם, עד שבא שמעון בן שטח והחזיר את התורה ליושנה". אותו צדיק נפל בקליפה, וכל תמונה רוחנית מיד מצמיחה תמונה גשמית. ויצא יהודה בן גדידיה שטעה ביחוסו של ינאי והשמיע קולו, ובא הזקן הארור אלעזר בן פועירה מקליפת פעור ופער את פיו, וגרם לרצח של כל חכמי ישראל. "והיה העולם משתומם". באותו זמן קמו בית דין של צדוקים שלקחו בת כהן שנתחייבה שריפה, שלפי מה שנמסר לנו ממשה שלשריפה מכניסים עופרת רותחת לתוך הפה של הנידון, אבל הם לקחו עצים ושרפו

8. בקריאת שמע אנחנו הורגים את החיצונים, ועל פי הסוד טוב לומר אחרי קריאת שמע, את הפסוק "גִּדְרֵי גִּדְרֵי וְהוּא יְגַדְרֵנוּ וְהוּא יְגַדְרֵנוּ". ישר והפוך ג' פעמים.

אותה במדורה⁹. הם היו בהמות, זה היה הסנהדרין. כולם קמו מצד הקליפה. עד שהחזיר שמעון בן שטח את התורה ליושנה על ידי שקרא לרבי יהושע בן פרחיה והחזיר אותו לסנהדרין, ובחזרתו החזיר את ישו תלמידו. כי דבר כזה של רצח חכמי ישראל, ושל מלך שהפך להיות צדוקי גרם שהנצרות תצא בעולם.

אשתו של ינאי היתה שלומציון המלכה, שלום-ציון מראה את סוד נשמתה גם כן. היא היתה אחותו של שמעון בן שטח וכשהיא פייסה בינו לבין המלך, חזר רבי יהושע בן פרחיה רבו של שמעון בן שטח לסנהדרין. לאחר שנפטר, הקימו את שמעון בן שטח לנשיא, ואת יהודה בן טבאי לאב בית דין.

אנו רואים את התקופה, יהושע הוא סוד העטרה, ואחריו צריך לבא יהודה סוד המלכות. לכן מעבירי התורה אחריהם הם יהודה בן טבאי, ושמעון בן שטח. כי מעשה ינאי גרם שהשכינה בחי' "מלכות", שהדינים שלה חזקים מאוד, גברו בעולם. ובזמן יהושע בן פרחיה וניתאי הארכלי שהיה מלך צדוקי, דיני המלכות הוסיפו לגבור, ותמונה למעלה גרמה לתמונה למטה, ובמקום מלך, עלתה שלומציון המלכה. אמנם היא היתה יראת שמים וצדקת ועשתה הכל על פי חכמים, ומלכה בחסד ובצדק. אבל הצדוקים שהיו בשלטון מזמן בעלה נשארו. והטעם שאסור למנות נשים במשרות בעם ישראל, כי האשה היא בחינת דין, אנחנו צריכים לשים זכרים שיש להם גם בחי' חסדים ורחמים. וכל כך הדין למעלה היה קשה עד שלמטה שמו מלכה. לכן מקבלי התורה הפכו להיות יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח. כי יהודה בחינת מלכות, ושמעון בחינת גבורה. והתנא הזכיר את שמות אבותיהם כדי שנדע סוד בחינתם. "יהודה בן טבאי". טבאי בגימטריה כ"ב כמנין כ"ב אותיות התורה ואותיות טב-אי. טב מלשון הטוב שמצד החסדים, וא"י מאותיות שם אהי"ה. אלה האותיות שנעלמים כאשר הדין מתגבר בעולם, בסוד של "אי הבל אחיך", והוא החזיר אותם אל העולם. שמעון זה בחי' גבורה¹⁰, ונראה שהוא

9. סנהדרין נ"ב: 10. ליקוטי תורה ויצא.

מצד הגבורות שביסוד, ולכן הוא "בן שטח". ביסוד נמצא שם "שדי", מי שאמר לעולמו די. כי זה הסיוס של הגוף. אמר לעולמו די בקצה של העטרה. היסוד הוא שם שדי, והעטרה זה שלשת האותיות של השם, ביחד גימטריא שטח. הגבורות של היסוד ממתקים את הדינים של המלכות הנקראת יהודה. שמעון מיתק את המלכות.

לפי זה היה צריך להיות שקודם כל יהיה מוזכר שמעון בן שטח, כי הגבורות של היסוד הם לפני המלכות ונכנסים אליה ומאירים אותה. וגם במציאות הסדר הוא, שמעון בן שטח הנשיא, ואח"כ יהודה בן טבאי, שהיה אב בית דין. אבל בניגוד לכל הזוגות האחרים שבהם הנשיא מוזכר קודם לאב"ד, רבינו הקדוש הקדים את יהודה בן טבאי האב"ד, לשמעון בן שטח הנשיא, כדי שנבין שחיבור האורות של יהושע בן פרחיה ליהודה בן טבאי גרמו לתוצאות של מה שהגיע במסירת התורה ובמצב של עם ישראל.

וזה לשון המשנה¹¹, יוסי בן יעזר אומר שלא לסמוך, יוסף בן יוחנן אומר לסמוך. יהושע בן פרחיה אומר שלא לסמוך, ניתאי הארבלי אומר לסמוך. יהודה בן טבאי אומר שלא לסמוך, שמעון בן שטח אומר לסמוך. שמעיה אומר לסמוך, אבטליון אומר שלא לסמוך. הלל ומנחם לא נחלקו, יצא מנחם נכנס שמאי. שמאי אומר שלא לסמוך, הלל אומר לסמוך. הראשונים היו נשיאים ושניים היו אבות בית דין¹². הגמ' אומרת שדברי המשנה תופסים בכל הזוגות פרט ליהודה בן טבאי שהיה אב בית דין, ושמעון בן שטח שהיה נשיא. והדבר תמוה למה בזוג זה שינה רבינו הקדוש את הסדר גם במשנה שם, וגם במשנה כאן. ונראים הדברים ששינה זאת כדי ללמדנו את הסדר העליון בהשפעה הבאה מקבלת התורה, שאחרי יהושע בא יהודה. והוקדם למרות שהיה אב בית דין, כי כל ערך העולמות למעלה הגיע בירידה דרכו ולא דרך הנשיא. מה שאין כן אצל אחרים שהגיע דרך הנשיא.

לפי זה נבין מעשה המובא שם בגמרא, "אמר רבי יהודה בן טבאי

11. מסכת חגיגה ט"ז. 12. כבר הסברתי מחלוקת זו למעלה משנה ד'.

אראה בנחמה אם לא הרגתי עד זומם להוציא מלבן של צדוקים שהיו אומרים אין העדים זוממין נהרגין עד שיהרג הנדון. אמר לו שמעון בן שטח אראה בנחמה אם לא שפכת דם נקי, שהרי אמרו חכמים אין העדים זוממין נהרגין עד שיזומו שניהם, ואין לוקין עד שיזומו שניהם. מיד קבל עליו ר' יהודה בן טבאי שאינו מורה הלכה אלא לפני שמעון בן שטח". ביאור הדברים, התורה אמרה "ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו". כשאדם העיד שקר ונתפס שהוא משקר, צוותה התורה שנעשה לעד זומם מה שנתכוון לעשות לאחיו. לדוגמא, באו שני עדים לבי"ד ואמרו, ראינו את פלוני מחלל שבת, מיד לוקחים את אותו אדם ואומרים לו, יש עדים שמעידים שראו אותך מחלל שבת במקום פלוני. ענה, שנכון שהוא היה במקום פלוני אבל אני יודע שאותם עדים באותו יום היו במקום אחר ובכלל לא יכלו להגיע למקום שהייתי בו, איך הם מעידים שראו אותי. והביא עדים ששני העדים הראשונים היו במקום אחר ולא היכן שהוא נמצא, וממחלא לא יתכן שראוהו באותו זמן, ובזה הזימו את עדות הראשונים והוכיחו שהם עדי שקר. לפי ביאור התורה שקבלנו במסורת ממשה, לעדים הראשונים מגיע מוות, כי הם ניסו להרוג אדם, והתורה אמרה, "ועשיתם לו כאשר זמם". ולפי הצדוקים לא הורגים אותם כי לא יצא בפועל נזק על ידם. ואם הבית דין הרגו את אותו אדם שהועד עליו שחלל שבת ואח"כ באו עדים והזימו את שני העדים הראשונים. לפי הצדוקים יש להרוג אותם כי הם גרמו להרג של אדם, ולפי המסורת שקבלנו ממשה לא הורגים אותם, כי התורה אמרה "ועשיתם לו כאשר זמם", ולא כאשר עשה. כי כאשר הם זממו ולבסוף לא יצא זממם לפועל, הם רשעים שניסו להרוג בחינם אדם חף מפשע, ולכן יש להרגם. אבל אם בית דין הרגו אותו על פי העדים, נראה שהיה מגיע לאותו אדם מוות לא בגלל השבת שהוא לא חילל, אלא בגלל דברים אחרים גלגלו זאת עליו משמים. אין טעות למעלה בשמים, ה' יציל את הסנהדרין מלהרוג בטעות. ומשמים הלבישו עליו תיק כדי שימות בגלל עוונות קודמים. וזה רק כשהסנהדרין עשו לפי

ההלכה, אבל אם הסנהדרין טעו בהלכה, אז זה על הראש שלהם. יהודה בן טבאי שהיה אב בית דין, צריך היה לדון יחד עם שמעון בן שטח הנשיא, אבל כשהנשיא לא נמצא בעיר, דן לבדו. ופעם אחת כשמעון בן שטח לא היה בעיר, בא אדם אחד והעיד על אחד שחייב מוות והתברר שהוא שיקר, ויהודה בן טבאי הרג אותו כפי המסורת שבידינו להרוג עד זומם "כאשר זמם ולא כאשר עשה". אבל הוא טעה, כי ביאור "עד" שבכתוב הוא זוג עדים, ולא יחיד. כי עד אחד לא יכול לגרום למוות, כי רק "על פי שני עדים יקום דבר". ולכן הוא לא זמם להרוג בעדותו ואינו חייב מוות. ויהודה בן טבאי שהרג אותו היתה זו טעות אישית שלו בהבנת המושג "עד", ולא ידע שבכל מקום בתורה שכתוב עד הכוונה לשניים עד שיכתוב הכתוב בפירוש "עד אחד", והרג שלא כדין. כשבא שמעון בן שטח אח"כ, אמר לו רצחת אותו שלא כדין והסביר לו את טעותו. אז יהודה בן טבאי הלך כל ימי חייו לקבר הנרצח כל לילה לבקש ממנו סליחה, וקיבל על עצמו שלא לדון יותר בלי שמעון בן שטח, ואם שמעון בן שטח לא יהיה בעיר, הוא יעכב את הדין עד שיבוא שמעון בן שטח. ויש להבין למה קרה דבר שכזה והלא אין מקרה. ונראה שהעניין הוא, כי יהודה כאמור היה בחינת ספירת המלכות שדיניה קשים, והגבורות של היסוד ממתקים אותם, וכשמעון בן שטח סוד דינים אלו לא נמצא לידו למתק את דיני המלכות שבו, נהרג אדם שלא כדין. כשיהודה הבין זאת, קיבל על עצמו לעכב את הדין עד ששמעון בן שטח יבוא.

רואים אנו כיצד המעשה שקרה, מתאים לפי סודם בשמות ובנשמות ובהלכה, ועד כמה רבינו הקדוש הקפיד שהסדר יהיה מתאים והקדים את יהודה בן טבאי אב בית דין, לפני שמעון בן שטח הנשיא, מה שלא היה באחרים כי זה הסדר הנכון כך צריך להיות כאן.

"יהודה בן טבאי אומר, אל תעש עצמך כעורך הדין. וכש יהיו בעלי דינים לפניך יהיו בעיניך כרשעים. וכשנפטרים מלפניך יהיו בעיניך כזכאין לשקבלו עליהם את הדין". שניהם

מדברים על דין ומשפט, אלא שיהודה מדבר על הדיינים מצד עצמם, ושמעון בן שטח מדבר על הדיינים מצד העדים. ואין דבריהם דברי מוסר והנהגה אלא הוראה השייכת לדיינים בלבד, ואולי הביאם רבינו הקדוש כאן, בגלל סודם של דברים. יהודה סוד דיני המלכות, ושמעון ממתיק הדינים שלה. לדיינים אסור להיות כעורכי דין, ואין כוונתו לעורכי דין שמלמדים את הלקוח להגיד טענות כדי להינצל או לזכות אפילו אם זה שקר, כי זה פשוט שאסור לאף אדם. כל מה שעורך דין יכול לעשות זה להסביר לאדם מה הוא יכול לומר כשזה נכון באמת. הוא יכול להאיר לו על נקודה במעשה שלו האמיתי, מה חשוב שיעלה אותו בפני הדיינים. וזה הדבר, אסור על הדיין עצמו לחשוב טענות לאנשים מה שלומד מתוך דבריהם, אלא הוא חייב לדון אותם רק לפי מה שמתברר מדבריהם ולפי זה לפסוק את הדין, ולא יאמר לעצמו, אני מבין מתוך דבריהם שאם היה אומר כך היה זוכה בדין, אזכהו. ולפי שדיני המלכות הם קשים עד שעושים תשובה, וכשעושים תשובה הדין נמתק. אמר, שכאשר שניהם באים לפניך יהיו שניהם בעיניך כרשעים, ולא כל אחד ספק צדיק ספק רשע, למרות שאחד מהם צודק, כל עוד אינך יודע מי הוא, שניהם בחזקת רשעים. ככה זה בספירת המלכות, וכששניהם יצאו, שניהם בחזקת צדיקים, כי הזכאי הוא זכאי, והחייב הוא בעל תשובה שמוכן לתקן ולשלם, ולכן שניהם צדיקים. פה אנו רואים כיצד המלכות דנה בני אדם, כשיש משהו בספק האדם בחזקת חייב, ורק אחרי שיוצא זכאי אז הוא זכאי.

המהרש"ם מבערזן באחד מספריו כותב, שפעם אחת במוצאי שבת כשנרדם, הוא מצא עצמו בבית דין של מעלה, והביאו זקן אחד שמת בשבת לדון אותו. הזקן היה ירא שמים וכל מעשיו היו בסדר, פרט לשבת אחת שעבר על ספק איסור כרת. אמרו לו בבית דין של מעלה. רשע, ספק כרת, ורצו לדונו לגהינם. באותה שעה יצאה בת קול ואמרה רבי מרדכי נמצא פה הוא יפסוק את הדין. שאלו אותו מה כב' אומר, השיב להם, רבי יוסף קארו בספר "כסף משנה"

בהלכות קרבן פסח אומר שספק כרת פטור. ופטרו את הזקן בדינו. מיד באו מלאכי השרת לקחו אותו לגן עדן. הוא כותב, התעוררתי לא זכרתי "כסף משנה" כזה. כי כל מה שאדם לומד הנפש שלו זוכרת, בחלום הוא היה נפש בלי גוף ולכן זכר. ואמר, נטלתי ידיים והדלקתי את העששית והסתכלתי בספר ומצאתי שכך כתוב שם באמת, ושמחתי שאמרתי נכון, חזרתי לישן ובא אלי אותו הזקן ואמר לי תודה רבה שהצלת אותי מגהינם. החלום היה אמת. ואחרי ששניהם יוצאים ממך שניהם בגדר צדיקים כי בעל תשובה דינו כצדיק כשקיבל עליו את הדין.

"שִׁמְעוֹן בֶּן שִׁטְח אֹמֵר, הָיִי מְרַבֵּה לְחֻקּוֹר אֶת הָעֵדִים, וְהָיִי זָהִיר בְּדַבְרֵי, שְׁמָא מִתּוֹכָם יִלְמְדוּ לְשִׁקְר". דבריו כפשטם הם מובנים ולא חידש בהם כלום, ואמר את זה, כי ספירת המלכות היתה מלאה דין. המלכות היתה בידי מלכה ולא מלך. אמנם בגלל שהיא היתה יראת שמים, לא התפשטו הדינים החוצה בימיה, אלא בימי בניה הורקנוס ואריסטובלוס, שנהרגו עשרות אלפים מעם ישראל, והם ערבו את פומפיאוס שהיה נציב רומא בסוריה במלחמות שביניהם, וגרמו שמלכות רומא תשלוט בעם ישראל.

ואמר, "הָיִי מְרַבֵּה לְחֻקּוֹר אֶת הָעֵדִים". דבר על ענייני משפט ועדים רגילים, אבל דבר גם בעניין העדים השייכים להלכות נידה שתהיה מרבה לחקור ולהקפיד באיסור נידה מאוד. כי המלכות בחינת אשה, והנידה הוא בחי' הדינים הקשים שנובעים ממנה ולכן ענשו "כרת", וכמ"ש "כִּי כָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנְּפֹשׁוֹת הָעֹשֵׂת מִקְרָב עִמָּם"¹³. וקראו רבותינו לבדיקות שאשה בודקת אם היא נידה, "עדים". וכמ"ש במשנה "המשמשת בעדים הרי זו כפקידה"¹⁴. ופירוש משמשת בעדים הוא, שלפני שהיתה עם בעלה בדיקה את הרחם בכד נקי לוודא שהיא נקיה. גם הבגד של הפסק טהרה נקרא עדים. ו"מְרַבֵּה לְחֻקּוֹר אֶת הָעֵדִים". כי אם האשה לא בודקת נכון היא יכולה לגרום לחטאים חמורים לה ולבעלה. וכשאדם

13. ויקרא 14. נידה פרק א,א.

חוטא בנידה אפילו בשוגג, דיני המלכות יכולים לפגוע בו גם בעולם הזה קשות, זה יכול לגרום למוות של הילדים שלו, לשריפה של המפעל שלו, ולהרבה דברים קשים ומרים. כרת זה לא רק בעולם העליון. כרת חותך את הנפש גם בעולם הזה. ואם לא בגלגול הזה אז גם בגלגול הבא. כל מה שסבל איוב היה בגלל שהיה גלגול תרח שחטא בנידה, וכשהוא התגייר, הפגם הזה נשאר, והיה צריך לתקן אותו. וכתב רבינו האר"י¹⁵ שאיוב ואשתו הם גלגול תרח ואשתו הוריו של אברהם אבינו ע"ה. ושכל הנשמות נפלו בעמקי הקליפה בחטא אדם הראשון, וכשיש נשמה יקרת הערך בתוך הקליפה לא מניחים את אותה הנשמה לצאת, כי ניזונים על ידה, ונשמת אברהם היתה בין הקליפות והם לא נתנו לו לצאת, ותרח ואשתו היו עובדי עבודה זרה, ולא די בזה אלא שבעל אותה כשהיתה בעלת נידה, ואמרה הקליפה שאין מקום מטונף יותר מזה, והניחה נשמת אברהם לצאת מהם, ונכנסה שם. ואברהם אבינו החזיר את אביו בתשובה, קודם שמת. ואת הפגם צריך על כל פנים לתקנו ולקנחו. ולפי ששכב עם אשתו נידה, לקה בשחין, כי השחין הוא אחד ממיני הצרעת, גם אשתו נלגלה בדינה בת יעקב ונבעלה לכנעני ואותו זוהמה שהיה בה נטלה ממנה ונתנה לשכם בן חמור וכמו שכתוב, "ותהי נידתה עליו". זה תוכן דבריו. מתבאר מדבריו, שהתשובה אינה מכפרת שלא יחזור האדם בגלגול ויסבול, אלא כשהוא יעשה תיקונים של התשובה, אחרת, הוא ישלם על זה בייסורים או בגלגול נוסף. ולפני מתן תורה לא היה הועילו תיקונים רק יסורים בפועל, ולכן למרות שעשה תרח תשובה והגיע למקום גבוה בגן עדן, הוצרך להתגלגל. כמה חמור איסור נידה, ולכן הבדים של הבדיקה נקראים עדים, כי מעידים בפני בית דין של מעלה. כשאדם נידון על בעילת נידה או חיבוק או נישוק נידה, הבדים שבהם עושים הפסק טהרה ובודקים כל שבעה. אלה העדים של האדם כשהוא נידון בין בחייו ובין אחרי מותו. כל מה שקרה לאיוב שאיבד את בניו ואת כל רכושו היה בגלל חטא נידה

15. ליקוטי תורה, איוב.

בגלגול הקודם ולא ניתקן על ידי יסורים או תיקונים. ועל זה אמר התנא "הָיוּ מְרַבֵּה לְחַקּוֹר אֶת הַעֲדִים, וְהָיוּ זְהִיר בְּדַבְרֵיהֶם, שֶׁמָּא מִתּוֹכָם יִלְמְדוּ לְשֶׁקֶר". לבדוק במתינות ובכבוד ראש שלא יבא לשקר בברית קודש חותמו של מלך מלכי המלכים הקב"ה.

ז

"שְׁמַעְיָה וְאַבְטָלְיוֹן קָבְלוּ מֵהֶם. שְׁמַעְיָה אָמַר: אֲהוּב אֶת הַמְּלָאכָה, וּשְׁנָא אֶת הַרְבָּנוּת, וְאֵל תִּתְּנוּעַ לְרֵשׁוֹת: אַבְטָלְיוֹן אָמַר: חֻקֵּימִים, הַזְּהִירוּ בְּדַבְרֵיכֶם, שֶׁמָּא תַחֲבוּ חוֹבַת גְּלוּת וְתִגְלוּ לְמָקוֹם מֵיַם הַרְעִים, וְיִשְׁתּוּ הַתְּלַמִּידִים הַבָּאִים אַחֲרֵיכֶם וְיָמוּתוּ, וְנִמְצָא שֵׁם שְׁמַעְיָה מִתְחַלֵּל".

יש אומרים ששמעיה ואבטליון היו בני גרים, אביהם היה גר, ואמם היתה מישראל. אבל מפשט דברי רבותינו משמע שהם עצמם התגיירו בצעירותם והספיקו להיות גדולי הדור. שמעיה נשיא הסנהדרין, ואבטליון ראש אב בית דין. כדי להבין איך שני גרים הגיעו לדרגה כ"כ גדולה שכל התורה עברה דרכם, יש להבין את התקופה. הסברנו את ירידת הדורות מיוסף ליהודה, כעת מיהודה לשמעיה ואבטליון שהם גרים. התורה עברה דרך גרים משתי סיבות. א. זה היה חייב לעבור בדרך זו בגלל המצב של הירידה, מתחת למלכות בחינת יהודה, יש גרים, הנקראים "גרי צדק". כי הם מתקשרים למלכות הנקראת "צדק", אבל באים מבחוץ. ב. שמעיה ואבטליון היו גרים שהכח שלהם היה חזק יותר מאשר אחד מעם ישראל. הם היו גדולי הדור, בתקופה שבה נכנסו ישראל לגלות אדום. כשהאחים הורקנוס ואריסטובלוס בני המלכה שלומציון נלחמו על המלוכה והזמינו את פומפאוס הרומאי שהיה נציב בסוריה לא"י, והכניסו את עם ישראל תחת גלות רומא. מצב כזה חמור של גלות אדום שהיא הקשה מכל הגלויות שקדמו לה, היא החריבה את בית המקדש ונמשכה אלפיים שנה¹, כי בעשו היו ניצוצות גדולים מאוד שירש מיצחק אבינו ע"ה, לכן ראשו של עשו קבור במערת

המכפלה². ונגד ניצוצות כאלה גדולים היו צריכים לעמוד ניצוצות ענקיים שהיו בשמיעה ואבטליון.

הגמרא אומרת³, "מבני בניו של סנחריב לימדו תורה ברבים והם שמעיה ואבטליון. והענין הוא כי כשכבש סנחריב את כל העולם, ניצוצות הקודש שנפלו בכל העולם הגיעו אליו, כשאדם כובש את השני, הוא לוקח ממנו גם את הטוב וגם את הרע. הוא האדון שלו על כל מה שיש לו. כשהוא כבש את כל העולם, כל הניצוצות של הקדושה שנפלו בכל הדורות בכל המקומות בעולם, הוא כבש אותם. כולל ניצוצות של כל עשרת השבטים שהוא כבש והגלה אותם. כל הניצוצות הגיעו אליו, גם ניצוצות הקודש וגם החלק של הקליפה כולם היו דבוקים בו. קליפה ענקית אבל עם כל ניצוצות הקודש מכל העולם. הוא שלט עליהם. הוא הגיע עם מיליוני חיילים לארץ יהודה, מאה ושמונים וחמשה אלף היו רק הקצינים הראשיים שלו, ראשי גייסות. כשהוא הגיע הוא איים, "על כל ממלכות הארץ אני מלכתי, אני ניצחתי את כולם אני גם אנצח אתכם". והתפלל חזקיהו לפני ה', ריבונו של עולם הוא כבש אומות שאלוהיהם עץ ואבן, אבל אתה אלהים חיים, תושיע אותנו. וישלח ישעיהו הנביא אל חזקיהו לאמור, כה אמר ה' אלהי ישראל שהתפללת אליו, אל סנחריב מלך אשור שמעתי, אתה סנחריב, בזה לך לעגה לך בת ציון, אתה תגמר לא יישאר ממך כלום. **פִּי מִירוּשָׁלַם תִּצָא שְׂאֲרֵי וּפְלִיטָה מֵהָרַץ צִיּוֹן קִנְאֵת ה' (צְבָאוֹת) תַּעֲשֶׂה זָאת: וַיְהִי בַלַּיְלָה הַהוּא וַיֵּצֵא מֶלֶךְ אֲשׁוּר וַיֵּרָד בְּמַחְנֵה אֲשׁוּר מֵאֶה שְׂמוֹנִים וְחַמְשָׁה אֲלָף וַיִּשְׁפְּימוּ בַּבֶּקֶר וְהָנָה כָּלֵם פְּגָרִים מְתִים. וַיִּסַּע וַיֵּלֶךְ וַיִּשָּׁב סְנַחְרִיב מֶלֶךְ אֲשׁוּר וַיִּשָּׁב בְּנִינְוָה. וַיְהִי הוּא מְשַׁתְּחָנָה בֵּית נְסֻךְ אֱלֹהֵיו וְאֶדְרִמְלֵךְ וְשָׂרְאֶצֶר (בְּנָיו) הִפְּהוּ בְּחָרֵב וְהֵמָּה נִמְלְטוּ אֶרֶץ אֲרָרְט וַיִּמְלֹךְ אֶסֶר חֹדֶן בְּנוֹ תַחְתָּיו⁴.** ויש להבין

1. עד שנת תש"ח. שהערב רב עלו לשלטון ואז התחיל הצל שהזוהר מדבר עליו (ואתחנן ר"ע) שיהיה אחרי הגלות לפני ביאת המשיח. אנו נמצאים כעת בסוף אותו צל. 2. ספר הישר פ' ויחי, "מראה הפנים" ירושלמי תענית פ"ד ה"ב. 3. סנהדרין, צ"ו: 4. מלכים ב, יט,

למה כפל הכתוב וַיִּסַּע וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב סְנַחְרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיָּשָׁב בְּנִינְוָה. ולכאורה תיבות וַיִּסַּע וַיֵּלֶךְ מיותרות. ולמה ציין שסנחריב הוא מלך אשור והלא כבר אמר זאת בתחילת העניין. ולמה על הכתוב "קִנְאַת ה' (צְבָאוֹת) תַעֲשֶׂה זֹאת", אנחנו קוראים (צְבָאוֹת) למרות שלא כתוב. וכן על הכתוב "וְאֶדְרָמֶלֶךְ וְשִׂרְאֶצֶר (בְּנֵי) הִפְהוּ בְחָרִב", אנחנו קוראים (בְּנֵי) למרות שלא כתוב. אלו הן מהתיבות הבודדות שיש בתנ"ך שנקראים ולא נכתבים. וכאן בפרק אחד יש שתי תיבות שהן לא נכתבות ונקראות. "והמה נמלטו לארץ אררט". למה ציין לנו הנביא לאן הם נמלטו.

והעניין הוא, כי הנביא ציין שסנחריב הוא מלך אשור, למרות שכבר אמר זאת בתחילה, ללמדנו שהניצוצות עדיין נשארו אתו. למרות שמתו כל הצבא שלו על גבול ירושלים ונשארו בחיים יחד אתו רק עשרה חיילים, ביניהם היו נבוכדנאצר, ושני בניו אדרמלך ושראצר, הניצוצות נשארו עליו⁵. ולכן כתב "וַיִּסַּע וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב" להביננו שכשם בא לירושלים עם כל הניצוצות, כך הוא שב איתם לנינוה. והשמיט את כתיבת "צבאות" ו"בניו", למרות שאמר לקראם בעל פה, כי שם "צבאות" מכוון לספירות נצח הוד שהם סוד הבנים שבקודש. והבטיח ה' שסנחריב יפול, והניצוצות יצאו דרך בניו וישובו אל הקודש. וכתב, "כי מירושלים תצא שארית, ופליטה מהר ציון, קנאת ה' צבאות תעשה זאת". "הר ציון" זה סוד ספירת היסוד. "ירושלים זו השכינה, "מלכות". והאור יבא ע"י הקנאה שהיא ביסוד, למלכות הקודש להציל את ישראל⁶. הבנים של סנחריב כבשו אותם ממנו כשהרגו אותו, ובסופו של דבר יצאו דרכם הניצוצות הגדולים של סנחריב, בשמיעה ואבטליון. ולא כתובות המילים בניו, צבאות, בספר, כי לא בניו עצמם העלו הניצוצות ל"צבאות" בקודש, אלא שמעיה ואבטליון שיצאו מזרעם. ורמז הנביא שהניצוצות שסנחריב ירש מכל הממלכות, כל אלה הגיעו לבסוף למילת "צבאות" שזה

5. כי חזקיהו לא כבש אותו, וחילו מתו מיתת עצמם. 6. קנאה גימטריא יוסף, ולכן על פנחס שקינא על פגם היסוד נאמר "בקנאו את קנאתי".

נצח והוד (צבאות) שבקודש, וקנאת ה' צבאות, סוד ספירת היסוד הנקרא "קנאה" המחובר אל הירכיים העליונים ברוחניות למעלה בסוד "צבאות", "עשתה זאת" העלתה אותם אל מלכות הקודש הנקראת "זאת"⁷.

אררט גימטריא קדוש. לכל מקום בעולם יש אור מיוחד לפי בחינתו המרומז בשמו. קדושת אררט, זו לא קדושה שבאה מ"מלכות" הקודש כמו שיש בא"י, כי זה חוץ לארץ. אלא היות וקליפת נוגה מעורבת מקודש וחול, ייתכן ששם מאירה בחינת הקודש שבקליפת נוגה, ולכן נחה התיבה שם, כי בבחינה זו ניתקן חטא דור המבול שגרמו במעשיהם להגביר כח שלשת הקליפות הקשים שהנפילה בהם היא האבדון המוחלט, מה שאין כן קליפת נוגה שדרכה ניתן להכנס אל מלכות הקודש, דרך הקודש שמעורב בקליפה. והיות ונחה התיבה באררט ולא בקודש של ארץ ישראל, דין בני נח אינו כישראל הנמצאים בתוך קדושת מלכות הקודש, אלא מעורבים בקדש של קלי' נוגה שהיא סוד שבע מצוות שנצטוו עליהם, ובחול שלה שמותרים באכילת בעלי חיים טמאים, ואינם חייבים בשאר תרי"ג המצוות. ואמר הנביא שאחר שהרגוהו בניו וכבשו ניצוצותיו, הם נמלטו לארץ אררט, והניצוצות שסנחריב הפילם בשלשת הקלי' הקשות, וה' בכבודו ובעצמו העלם ממנו לקלי' נוגה וכמו שיבואר, הם העלום מהחול שבקלי' נוגה אל הקודש שבה.

זה עשה "קנאת ה' צבאות". שסנחריב לא ימות ע"י מלאך, כי אז לא היתה שום אפשרות להביא את הניצוצות דרכנו לעולם, אלא קנאת ה' "צבאות" שהם סוד הירכיים העליונים "נצח והוד", ובניו של אדם נקראים "יוצאי ירכו". הם הרגו אותו וקיבלו את הניצוצות. כי הוא היה בתוך שלש הקליפות העמוקות "ענן, רוח סערה, ואש מתלקחת" שאי אפשר לעלות משם לקדושה. וכדי לעלות משם צריך קודם כל להגיע לקלי' נוגה, ממנה אפשר להעביר לקדושה או ליפול. גם אלה

7. בסוד "בזאת יבא אהרן אל הקודש".

שנופלים בקליפות קודם כל נופלים לקליפת נוגה משם אפשר עוד לצאת.

הניצוצות של סנחריב שיצאו מהקליפות העמוקות ודרך בניו הגיעו לקודש שבקליפת נוגה, היה להם הרבה לעבור כדי להזדכך, הזיכוך לקח עד שמעיה ואבטליון. לו היה חזקיהו אומר שירה על מפלת סנחריב היה יורש ממנו את כל הניצוצות הגדולים, והופך למשיח. וזה סוד הגמ'⁸ שאומרת "ביקש הקב"ה לעשות חזקיהו משיח, וסנחריב גוג ומגוג. אמרה מידת הדין לפני הקב"ה, ריבוננו של עולם ומה דוד מלך ישראל שאמר כמה שירות ותשבחות לפניך לא עשיתו משיח, חזקיה שיעשית לו כל הניסים הללו ולא אמר שירה לפניך תעשהו משיח, מיד פתחה הארץ ואמרה לפני ריבוננו של עולם אני אומרת לפניך שירה תחת צדיק זה ועשהו משיח, פתחה ואמרה שירה לפניו שנאמר "מִכְּנֶפֶף הָאֶרֶץ זְמַרְתָּ שְׁמַעְנוּ, צְבִי לְצִדִּיק, וְאָמַר רְזִי-לִי רְזִי-לִי, אוֹי לִי; פְּגָדִים פְּגָדוֹ, וּכְגָד בּוֹגְדִים פְּגָדוֹ"⁹. אמר שר העולם לפניו, ריבוננו של עולם צביונו עשה לצדיק זה. יצאה בת קול ואמרה רזי לי רזי לי (סודי הוא, סודי הוא), חזקיהו שתק לא הגיע הזמן, אמר נביא אוי לי, אוי לי, עד מתי! יצאה בת קול ואמרה "פְּגָדִים פְּגָדוֹ, וּכְגָד בּוֹגְדִים פְּגָדוֹ". עד הצל של הגאולה שיהיה ע"י בוגדים של עם ישראל שהם הערב רב, לא הדור הראשון או השני אלא לאחר שגם "כְּגָד בּוֹגְדִים פְּגָדוֹ", בדור השלישי, אז תבא הגאולה.

סנחריב היה עמוק בקליפה. כי כשהוא כבש את אלהי כל הארצות הוא גם נכנס לקליפה שלהם. כדי להוציא את הניצוצות שהיו כ"כ עמוק בקליפה ולהביאם לקליפת נוגה, היה צריך הקב"ה בכבודו ובעצמו לעשות משהו מוזר ומעניין וכמו שאמרו בגמ'¹⁰. "אמר רבי אבהו, אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאמרו דכתיב, "פִּיּוֹם הָהוּא יִגְלַח אֲדָנָי בְּתַעַר הַשְּׂכִירָה בְּעֶבְרֵי נְהָר בְּמִלְךָ אֲשׁוּר אֶת הָרֹאשׁ וְשִׁעַר

8. מסכת סנהדרין, צ"ד. 9. ישעיהו פרק כד. 10. סנהדרין צ"ה.

הַרְגָּלִים וְגַם אֶת הַזֶּקֶן תִּסְפֶּה". אתא קודשא בריך הוא ואדמי ליה כגברא סבא, א"ל כי אזלת לגבי מלכי מזרח ומערב דאייתיתניהו לבנייהו וקטלתינהו מאי אמרת להו, אמר ליה, ההוא גברא בההוא פחדא נמי יתיב. אמר ליה היכי נעביד. א"ל זיל ושני נפשך. במאי אישני, אמר ליה זיל אייתי לי מספרא ואיגזיין אנא. מהיכא אייתי, א"ל עול לההוא ביתא ואייתי. אזל אשכחינהו, אתו מלאכי השרת ואיידמו ליה כגברי, והוו קא טחני קשייתא. א"ל הבו לי מספרא, א"ל טחון חד גריוא דקשייתא וניתן לך. טחן חד גריוא דקשייתא ויהבו ליה מספרתא. עד דאתא, איחשך. א"ל זיל אייתי נורא, אזל ואייתי נורא, בהדי דקא נפח ליה אתלי ביה נורא בדיקניה. אזל גזייה לרישיה ודיקניה. אמרו, היינו דכתיב "וגם את הזקן תספה". אזל אשכח דפא, מתיבותא דנח. אמר היינו אלהא רבא דשיזביה לנח מטופנא, אמר אי אזיל ההוא גברא ומצלח מקרב להו לתרין בנוהי קמך, שמעו בנוהי וקטלוהו. היינו דכתיב "וַיְהִי הוּא מְשִׁתְּנָה בַּיַּת נְסֹרָף אֶלְהִיו וְאֶדְרִמְלֹף וְשָׂרְאָצֵר (בְּנֵיו) הִפְּהוּ בְּחָרְב". (תרגום). הקב"ה נדמה לסנחריב כזקן, ושאל אותו מה תעשה כשמלכי מזרח ומערב יבקשו ממך את בניהם שנהרגו בירושלים, אמר לו אינני יודע, אני פוחד מזה. אמר לו לך ותתחפש שלא יכירוך עד שתדע איך יתפתח. שאלו כיצד אתחפש. השיבו, הבא לי מספריים ואספר את שערותיך. שאלו מהיכן אביא מספרים כשאני בדרך, השיבו הכנס לבית ממול ותביא. הלך לאותו בית ופגש שם מלאכים בדמות בני אדם טוחנים גרעיני תמרים, ביקש מהם מספריים ואמרו לו אם תטחון מידה מסויימת של גרעיני תמרה, תקבל. טחן, והביאו לו. עד שהגיע החשיך היום, אמר לו, חושך אי אפשר לגלח אותך, תביא גחלים ותאיר לי, כשהביא לו גחלים נפח סנחריב בהם שיעלו להבה, נשרף זקנו. וגלח לו ה' את שער ראשו, ואת אותם שערות שנשארן מזקנו. המשיך בדרכו ומצא נסר של עץ מתיבת נח, אמר זה כח האלהים הגדול שהציל את נח מהמבול, עשה אותו אלוה, והבטיח לעץ שאם הוא יגיע לביתו ויצליח לחזור למלכותו, יקריב את שני בניו לאותו עץ כקרבן, שמעו בניו את נדרו והרגוהו בחרב.

זו גמרא מעניינת מלאה סודות, שאי אפשר להבין אותה לפי הפשט. והענין הוא, כי חלק מעץ, נקרא נסר, והוא הפך אותו לאלוה, "נְסֹרָךְ אלהיו". כשהוא ראה שכל הצבא שלו הלך, הוא הפסיק להאמין באלהיו, אבל זה לא גרם לו להאמין באלהי ישראל, אעפ"י שכולם ראו את מלאך ה' (גבריאל) כשהרג את כל החיילים. גם בני סנחריב וגם נבוכדנצר ראו את המלאך¹¹, אבל לא חזרו בתשובה. סנחריב הבין שאלהיו הם הבל וריק, וחפש אלהים לעבדו, בדרכו להגיע לנינוה הוא עבר דרך הרי אררט, ולקח נסר אחד מתיבת נח, והפכו לאלוהיו. הוא הבין שהתיבה של נח קיבלה במבול כח אלוהי, הוא החליט לעבוד את הכח הזה. ונדר שאם יצליח להשאר בשלטון למרות שכל הצבא שלו מת, הוא יקריב את שני בניו אדרמלך ושראצר קרבן לעץ הזה, כתודה. שמעו את זה בניו והרגו אותו.

וסוד דברי הגמ' הם, כי הניצוצות שהיו במצרים היו כ"כ עמוקים שאי אפשר היה להוציאם ע"י שליח, והיה צריך הקב"ה בכבודו בעצמו להיכנס למצרים ולהוציאם, כמו שאנחנו אומרים "וְעַבְרָתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֶּה", אָנִי וְלֹא מְלֶאֱכִי. "וְהִכִּיתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם", אָנִי וְלֹא שְׂרָף. "וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים", אָנִי וְלֹא שְׁלִיחַ, "אָנִי ה'". אָנִי הוּא וְלֹא אֲחֵר". היה צריך אור מיוחד מהקב"ה שירד למצרים בלי שום אמצעי של מלאך, ללקט את הניצוצות. וכשנלקטו הניצוצות מיד השאילו לישראל את כספם וזהבם ושלהום. גם פה הניצוצות היו כ"כ גדולים ועמוקים שהיה צריך הקב"ה בכבודו ובעצמו להוציא אותם, לו חזקיהו היה אומר שירה, היה מעלה אותם, אבל הוא לא אמר. סנחריב ברח לארצו עם אנשים בודדים, ובדרכו לארצו לא ידע איך יקבלו אותו העם. מצד עצמו, הניצוצות שהוציא, הוא זכה בהם ומכחם ישלוט. אבל מצד צבאו הגדול שאיבד, אין לו כח וצדק להחזיק בהן וצריכים לצאת ממנו. ובגלל גודל הניצוצות ועומק נפילתן רק ה' יכל להוציאם ממנו, אבל שלא כיציאת מצרים שפרעה הכיר בגדולת ה' והעלם לקליפת נוגה,

11. סנהדרין שם.

וה' הכניסם לקודש, וישראל עשו תשובה וקבלו את הניצוצות, שנחריב נשאר ברשעו, וחזקיהו לא אמר שירה, וגרם לו ה' שיצאו ממנו הניצוצות בכמה שלבים. קודם שיצאו על ידי ה' משלשת הקליפות העמוקים לקלי' נוגה, ואח"כ בניו יהרגוהו ויזכו בניצוצות ויעבירו אותן אל חלק הקודש שבקלי' נוגה, ושם יתבררו ויצאו בבא העת על ידי בניהם שמעיה ואבטליון. בא הקב"ה ונדמה לו כדמות אדם זקן, כי כל כך הרבה ניצוצות היו לו שהוא זכה כביכול לחזיון נבואה. כמו שאבימלך ולבן נגלה להם ה' דרך התלבשות של קליפות, גם כאן אור של השכינה ממש התלבש בלבושים, כי רק דרכה ניתן היה להוציא את הניצוצות ממנו. והניצוצות שאדם מקבל שלא מכח מעשיו אלא מכח קדושת היום, או כיבוש בני אדם, יושבים על שערות ראשו וזקנו¹². כשסנחריב ישב והרהר בעתידו, ראה במחזה דמות זקן שאומר לו מה תעשה כשיתבעו ממך את הילדים של בני הערובה שנהרגו בירושלים. והשיב לו, "גם אני פוחד על זה ולא יודע מה לענות", הוא שאל את הזקן אולי יש לך עצה בשבילי. ענה לו, לך ותתחפש. וכל זמן שלא תדע איך יקבלו את פניך, תלך מחופש. תביא לי מספריים ואוריד לך את השערות, בלי שערות תראה אחרת". ושלח אותו בחזיון לבית ששם מלאכי השרת נדמו לו כבני אדם טוחנים גרעיני תמרים. וביקש מהם "מספריים", אמרו לו, טחון חבילת גרעיני תמרים וניתן לך. טחון, ונתנו לו. ודע, כשאדם עושה דברים בחזיון או בחלום, הנפש חווה את זה כמעשה בהקיץ, והדברים בשמים מושפעים כמעשה גשמי ממש על כל כוונותיו וסודותיו. וסוד גרעין התמר הוא עצום, החל מהתמונה שלו שהוא בסוד זכר ונקבה. "צדיק כתמר יפרח" זה היסוד, וכשלוקחים את הגרעין שלו וטוחנים אותו, הדינים הקשים מתמתקים. תמר בגי'

12. ולכן אסור להתגלח בחול המועד שלא להשליך את הניצוצות שזכה בהם האדם מכח קדושת החג, והעובר ומגלחם הוא בגדר מחלל את המועדות שאין לו חלק לעולם הבא. ולהבדיל גם ניצוצות טומאה של אדם שחטא יושבים על שערותיו וכמו שכתוב, קְדַקְדַ שְׁעָר מִתְהַלֵּךְ בְּאֲשָׁמָיו". תהילים ס"ח, ט.

עשר פעמים דין, וגם בגי' "שמש". וכתב רבינו האר"י¹³ שסוד של קריאת שמע הוא סוד המתקת התמרים.

כשרצה הקב"ה שיצאו מתוך סנחריב הניצוצות ויעלו מהקליפות "רוח סערה, ענן, ואש מתלקחת", צריך היה שסנחריב יעשה מלאכה של טחינת גרעיני התמר שיתמתקו מעט הדינים על ידו, והניצוצות שבראשו יתנתקו משערותיו השקועים אתו בקליפות, ויעלו לקלי' נוגה, והקליפה האחזה בניצוצות שבזקנו, תשרף ברובה בבחינת ביעור חמץ. ויהיה זה בלילה זמן שליטת הדין, והניצוצות ישבו על שאריות הזקן בלבד כדי שיוכלו גם הם בתספורת לעלות לקלי' נוגה, ולכן עד שקיבל המספריים, החשיך. ושלחו להביא אש להדליק אור כדי לגלחו, כל זה בתוך המחזה. כשהוא נפח בגחלים, קפץ ניצוץ על זקנו ונשרף לו רוב הזקן. הוא ראה במחזה שהזקן מגלח אותו, ושערו נשר לבד בצורה של גילוח. המשיך בדרכו, ובכח גילוח זה, המציא לו ה' עץ מתיבת נח שנחה באררט בחי' קלי' נוגה כאמור, ואמר זה הכח של הבורא, והפך אותו לאלוה. ובזה הוא נדבק אל הרע של קלי' נוגה, והעלה את הניצוצות לשם, ונדר בנוכחות בניו שישחט אותם, ואז הם הרגו אותו בחרב, וכבשו אותו ואת הניצוצות, ונמלטו לארץ אררט שהוא בחי' הקודש שבקליפת נוגה, ועם הזמן נתבררו הניצוצות והגיעו לשמיעה ואבטליון.

הירכיים הם סוד נצח והוד ונקראים "צבאות". כשאנו אומרים ה' צבאות זה סוד הספירות נצח הוד יסוד, היסוד נמצא בראש שני הירכיים לכן אומרים "ה' צבאות", ולא להיפך. שמעיה ואבטליון שהם יוצאי ירכם של בני סנחריב הם בסוד "צבאות". ומן הראוי היה שאדרמלך ושראצר בני סנחריב שראו את המלאך הורג את צבאם, וירשו מאביהם ניצוצות גדולים, שיתגיירו ויעלו את הניצוצות אל הקודש. ומשלא עשו כן השמיט הנביא שם "צבאות" ואותיות "בניו" בספר, אבל צוה לאומרם, כיון ששם זה וסוד "בניו" שהם הנה"י,

13. שער הכוונות ענין ק"ש דרוש ו'.

האיר בשמיעה ואבטליון בניהם. ואולי למפרע על חשבון של צבאות ושל בניו בזכות שמעיה ואבטליון, הציל ה' את ישראל בזמן חזקיהו.

שמעיה ואבטליון לימדו תורה. שמעיה תפס את מקומו של משה רבינו בתור נשיא. אומר רבינו האר"י¹⁴, ששמעיה קיבל את הרוח של זכריה בן יהוידע הכהן, ואבטליון את הנפש. זכריה היה גדול מאוד היו לו ניצוצות של בניהו בן יהוידע. הם נתמנו לגדולי הדור בזמן שגלות אדום החלה, וכנגד כחם החזק מגודל הניצוצות של אברהם ויצחק שנכנסו בראשו של עשו. צריך היה ניצוצות עצומים של סנחריב שיעמדו כנגד, שניהם באו מהחוץ. לכן שמעיה ואבטליון היו באותו דור גדולי ישראל.

היות ששמעיה ואבטליון הם בסוד שם "צבאות" סוד ספירות נצח והוד, גם דבריהם הם בסוד נצח והוד. שמעיה אומר שלשה דברים כנגד שלשת הספירות נה"י. אבטליון אומר רק דבר אחד כנגד המלכות המקבלת מהנה"י. כי הנצח והוד העליונים הם בסוד האזניים¹⁵ בסוד שמע-יה. אבטליון זה סוד המלכות המקבלת מההוד, והמלכות נקראת בשם חכמת שלמה, כי כשהיא שלמה שלם-ה היא מקבלת מהחכמה בסוד "אבא הוליד ברתא", אבא זה החכמה והבת זו המלכות. ולכן נקרא אב-טליון. אב זה חכמה, טליה בארמית פירושו קטן, הוא החכמה הקטנה ספירת המלכות הנקראת "חכמת שלמה" שעליה נאמר "וַתֵּרֶב חֲכָמַת שְׁלֹמֹה מְחָכְמַת כָּל בְּנֵי קֶדֶם וּמְפַל חֲכָמַת מִצְרַיִם"¹⁶. בני קדם ומצרים חכמתם היתה מתחת לקדושה. אבל חכמת שלמה שהיתה מצד מלכות הקודש, גברה על כולם. המקובלים הקדמונים קוראים לספירת מלכות בשם "חכמת שלמה". ושמעיה אמר שלשה דברים, ולא הזכיר "חכמים" כי דבריו בבחי' הנה"י, אבל אבטליון אומר רק אחד ומזכיר חכמים של בחי' מלכות הקרובה לקליפות, והזהיר שלא ליפול חובת גלות בקליפות. שְׁמַעְיָה אָמַר: אָהוּב אֶת הַמְּלָאכָה, וּשְׂנָא אֶת הַרְבָּנוּת, וְאֵל תִּתְּנוּדַע לְרֵשׁוֹת: עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת מַחֻלְקִים לְשִׁלְשָׁה מְשׁוּלְשִׁים, וּמִתְחַתֵּם

14. שער הגלגולים 15. עץ חיים שער א"א פרק ו'. 16. מלכים ה', י.

ספירת ה"מלכות" המקבלת מהם. משולש ראשון "כתר", "חכמה", "בינה". או חכמה, בינה, דעת. המשולש האמצעי חסד, גבורה, תפארת. חסד זה חסד, גבורה זה דין, התפארת כלול משניהם ונוטה יותר לרחמים. המשולש השלישי, נצח, הוד, יסוד. **מספירת הנצח אדם מקבל מכות לטובתו** הוא סופג מחלות, מאבד כספים, עובד קשה ומתאמץ על כל מה שהוא מקבל. כי מדובר באדם שיש לו קצת עוונות ורוצים משמים לנקות אותו בייסורים בעולם הזה. חבל שכשילך לעולם הבא יקבל שם ייסורים של כף הקלע וגיהנם, רובו טוב אז מנקים אותו בעולם הזה. אומר הרמב"ן שכל הייסורים של איוב שעבר שנה שלמה של אבוד בניו ורכושו ופצעים בכל גופו, שווים בערכם לדקה אחת בגיהנם לא יותר. אז **נותנים לו פה לסבול**. והוא זועק לאביו שבשמים, וכמה שמתפלל לא נענה. זה בא מהנצח, **מצד החסד. כדי לנקות אותו לעולם הבא**. הגמרא¹⁷ אומרת שכשאדם עושה מצוות, מענישים אותו בעולם הזה כמי ששרף את כל התורה. וכשאדם עושה עבירות נותנים לו שכר טוב בעולם הזה כאילו קיים את כל התורה כולה. זה בא מצד ספירת ה"הוד", **שהיא לרעתו של האדם**. הוא מקבל כבוד, הצלחה. כמה שהוא חוטא יותר הוא מצליח יותר. כי יש לו קצת מצוות, עליהן משלמים לו בעולם הזה. עולם הבא אין לו, ייסורי גיהנם וכף הקלע מחכים לו מרוב עבירות שעשה. אבל הקב"ה לא מקפח שכר של אף ברייה, על הטובות צריכים לשלם לו וזה מה שהוא מקבל בעולם הזה, שלטון, כבוד, כסף, רכוש. על זה נאמר **יש רעה חולה ראיתי תחת השמש עֶשֶׂר שָׁמוֹר לְבָעָלָיו לְרַעְתּוֹ**¹⁸. ואמר, **"אָהוּב אֶת הַמְּלָאכָה"**. כנגד הנצח, תעבוד תתאמץ תזיע, גם בלימוד תורה תתייגע בה. תשתדל, תחפש כל מלאכה לעבוד, יחד עם התורה תפרנס את עצמך מיגיע כפיך כי תאכל, זה נצח. אעפ"י שגורמת לך לצער וטורח, ואל תקוץ בה כי מקורה מספי' הנצח לטובתך. **"וּשְׁנָא אֶת הַרְבָּנוֹת"**. כי באה מספי' ההוד לנקות משכרך לעולם הבא. הכבוד שנותנים לך, הוא לא טוב.

17. קידושין, ל"ט: 18. קהלת ה' יב.

הכבוד בעולם הזה בא על חשבון עולם הבא ומוריד משכרו. אפילו תלמיד חכם שהתורה מצווה את האנשים לתת לו כבוד בשביל תורתו, צריך הוא לשנא את הכבוד ולראותו כדבר מגעיל. בהמשך התנא אומר "יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך". הפשט שכולנו מבינים הוא שתכבד אחרים כמו שאתה מכבד את עצמך, אתה רוצה שיתייחסו אליך יפה ושלא יפגעו בך, כך תתייחס לאחרים. אבל יש פירוש נוסף. ומעשה ברבי שמלקה רבה של ניקלשבורג שכשנתקבל לרב שם, כולם כיבדו אותו ויצאו לקבל את פניו. במרחק גדול לפני העיר התירו את הסוסים וקשרו עצמם למרכבה וקראו בקול, יחי אדוננו מורינו ורבינו. ושאר מיני שבחים. כשהוא הגיע לבית שנתנו לו, הוא ביקש חצי שעה של פרטיות. חשבו כולם מי יודע איזה ייחודים הוא הולך לעשות. אמר אחד מהקהל, אני חייב לדעת מה עושה הרב. עלה על הגג והסתכל פנימה וראה את הרב יושב ומכבד את עצמו ואומר לעצמו "שלום עליכם רב שמואל, אשריך, אתה צדיק", ושבח את עצמו שבחים גדולים. התפלא אותו אדם ולא הבין. כשהרב יצא, אותו אדם אמר לו, רבי אני לא מבין, אנחנו מכבדים אותך, זה נכון ויפה, אבל אדם שמכבד את עצמו יחשבו שהוא לא בסדר בראש. השיב לו הרב, כשכיבדו אותי פחדתי מהכבוד, שלא אאבד את כל העולם הבא שלי בגלל הכבוד שנותנים לי. אמר התנא "יהי כבוד חבריך חביב עליך כשלך", כמו שאם אתה מכבד את עצמך זה נראה שגוען, אז גם כשאחרים יכבדו אותך תראה זה כשגוען. שיחזרתי את כל מה שהם עשו ועשיתי זה בעצמי, כדי להרגיש ששניהם שטויות. "שנא את הרבנות". הכבוד הזה בא מצד ההוד, כדי להוריד לך מהעולם הבא. תשנא את זה.

וספירת היסוד היא ממוצעת בין הנצח וההוד, ומקבלת משניהם ונוטה יותר להוד. כמו שאומר התנא בהמשך "רַבִּי יֵנְאִי אוֹמֵר, אֵין בְּיַדְנוּ לֹא מְשַׁלְּנוֹת הַרְשָׁעִים וְאֵף לֹא מִיִּסּוּרֵי הַצְּדִיקִים". כי אנחנו מושפעים מספי' "יסוד", אין לנו לא משלוות הרשעים מ"הוד", ולא מייסורי הצדיקים של ה"נצח", כי אנחנו לא יכולים לעמוד לא בזה ולא בזה, אז אנחנו ביסוד ביניהם. "וְאֵל תְּתוּדַע לְרָשׁוֹת". האשה היא

בסוד "מלכות הקודש", הקליפות נקראים "רשות". שהיא "מלכות" השולטת שלא מצד הקדושה. בשעה שאדם מקיים יחסי אישות עם אשתו חייב שיהיה חושך, כדי שהחיצונים לא יראו מה הוא עושה, הם מחפשים את הרגע שטיפות הזרע יוצאות מגוף האדם לתפוס בהם חלק. לכן כל דבר שקשור ליסוד בחיבורו למלכות, חייב להיות בסתר. כל כך בסתר שיוסף הצדיק כשהתגלה לאחיו שנפשמ היתה בספירת מלכות, פחד מהחיצונים שלא יפריעו, "וַיִּקְרָא, הוֹצִיאוּ כָּל אִישׁ מֵעֲלֵי וְלֹא עָמַד אִישׁ אֶתוֹ בְּהַתְּנוּעַ יוֹסֵף אֶל אָחָיו". הגמרא אומרת¹⁹ שהאמוראים בשעה שהם היו מתייחדים עם נשותיהם, היו מרעישים בפעמונים כדי לגרש הזכוכים שלא ייכנסו, כדי שאף בעל חי לא יימצא, שלא תהיה שום אחיזה לחיצונים. אם אתה מתוודע להם הם יונקים. כמה שזה יותר בסתר ובקדושה כך גדל הערך העליון למעלה.

אַבְטַלְיוֹן אוֹמֵר: תְּחַמְּמִים, הַזְהָרוּ בְּדַבְרֵיכֶם, שְׁמָא תְּחַוְּבוּ חוֹבַת גְּלוּת וְתִגְלוּ לְמָקוֹם מֵיַם הָרַעִים, וַיִּשְׁתּוּ הַתְּלַמִּידִים הַבָּאִים אַחֲרֵיכֶם וַיִּמְוָתוּ, וְנִמְצָא שֵׁם שְׁמַיִם מִתְחַלְלִיל". אבטליון שהוא מצד המלכות חכמת שלמה, אומר. "תְּחַמְּמִים הַזְהָרוּ בְּדַבְרֵיכֶם", המלכות נקראת פה, ונקראת דבר. כשאדם מדבר צריך להזהר בדבריו, גם בנוסח דבריו שלא יובן בטעות. וגם במקור דבריו שיצאו ממקור טהור. "שְׁמָא תְּחַוְּבוּ חוֹבַת גְּלוּת וְתִגְלוּ לְמָקוֹם מֵיַם הָרַעִים". התורה נמשלה למים שנאמר "הוֹי כָּל צִמָּא לְכוּ לַמַּיִם"²⁰. המים של התורה נקראים מקור מים חיים וכמ"ש "כִּי עֲזַבְנוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים אֶת ה'".²¹ כשאדם אומר דברי תורה ומתכוון לכבוד וכסף. הוא נותן דרשה וכל הכוונה שלו כעת איזה כבוד יעשו לי, ואיזה כסף יצא לי מזה. כשהתורה היא לא לשם שמים, היא הולכת לקליפות הנקראים מים הרעים. הוא מכר את תורתו לצד השני. ואז אלה ששומעים תורה מאחד כזה, תורתו לא תשפיע עליהם לטובה. "וַיִּשְׁתּוּ הַתְּלַמִּידִים הַבָּאִים אַחֲרֵיכֶם וַיִּמְוָתוּ, כִּי יָבִינוּ שֶׁלֹּא כַדִּין. "וְנִמְצָא שֵׁם שְׁמַיִם מִתְחַלְלִיל". כי קלונו יתגלה

19. נידה י"ז. 20. ישעיהו נ"ה, א. 21. ירמיהו י"ז יג.

שתורתו לא היתה לשם שמים וכל דרשותיו היו עבור כבוד וכסף, והעם הפשוט יתלה סרחונו בכל החכמים ותורתם, ויאמרו תראו אלו הרבנים שדרשו תורה ומוסר לעשות לעצמם שם ולהרבות ממונם. ועל חילול ה', תשובה ויום הכפורים וייסורים כולם ביחד תולים, ולא מכפרים עד המוות²². דברי אבטליון נאמרו עקב מצב השכינה בחי' המלכות שהיתה בזמנו בבחינת הדין הקשה שגרמו שפסקה מלכות ישראל הכשרים ואפילו לא מלכה, ובניה נלחמו על המלוכה והרגו אלפים מישראל, והכניסו את עם ישראל בגלות רומא. והזהיר שמצב השכינה הקשה לא יגרום שיהיו תלמידי חכמים שיגלו למקום מים הרעים.

וממש דברי נבואה היו דבריו, כי אחרי פטירת שמעיה ואבטליון, היו גדולי הסנהדרין ר' יהושע ור' יהודה בני בתירה שלא קבלו תורתם משמעיה ואבטליון אלא מחכמי בבל. הם היו קדושי עליון, וענוותנים מאוד. ובזמנם מלך הורדוס העבד האדומי, וכנגד קליפה קשה כמוהו הוצרכו להיות קדושים אלו ראשי הסנהדרין דווקא כיון שלא היו הם ממשיכי שלשלת התורה של שמעיה ואבטליון, ולכן הנזק שגרם הורדוס במלחמתו בסנהדרין בזמן הלל שהרג את חכמי ישראל ומרד בסמכות הסנהדרין ופתח "רבנות ראשית" משלו, וגלו מנחם שהיה אב בית דין בסנהדרין ושמונים זוגות תלמידי חכמים עמו למקום מים הרעים וחללו שם שמים²³, לא פגע בסוד שלשלת מעבירי התורה, כיון שמלך בזמן בני בתירה, ויכלה התורה לעבור לישראל משמעיה ואבטליון דרך הלל הזקן שהיה תלמידם.

ובסוף שנת שלש למלכות הורדוס הושלמו שי"ד שנים להקמת כנסת הגדולה על ידי עזרא²⁴, שהורו מסוד שם "שדי" שביסוד, והוצרכה התורה לעבור מבחי' היסוד אל בחינת המלכות בבחינת הוראה דרך הלל הזקן שהיה בסוד המלכות²⁵ ושקיבל משמעיה ואבטליון שהיו

22. רמב"ם הלכות תשובה פרק ב'. 23. חגיגה ט"ז: 24. כי באב שנה ששית למקדש עלה, ובר"ה שלאחריו הקהיל את העם ואחר סוכות הקים את הכנסת הגדולה. 25. ולכן כהנו הוא ובניו מאה שנים בפני הבית כגודל ספירת המלכות.

בסוד הנה"י המתחברים למלכות, ולכן הם הצילו אותו מתחת השלג²⁶ כי רק על ידי יסורי שלג יכל להיות מקבל התורה מהם בסוד יחוד הנה"י והמלכות, כי שבע נהרי המלכות מאירים בסוד השלג²⁷. ולכן מהשמים גרמו שהיתה שאלה בהלכות פסח, ולא ידעו לענות בני בתירה ופנו להלל שידע לענות, וירדו מנשיאותם ונתנו לו²⁸.

הלל התחיל את נשיאותו מאה שנים לפני החורבן²⁹, ואותה שרשרת נפלאה שהתחילה ממשה רבינו של מוסרי התורה שהגיעו איש מפי איש מכנסת הגדולה פסקה, ואעפ"י שאחר כמה שנים הצטרף אליו שמאי שגם הוא קיבל משמיעה ואבטליון, עניין הזוגות וסודם הסתיים. ועוד לפני שהצטרף שמאי לסנהדרין, הלל פתח ישיבה לתלמידיו בגדר רב ותלמידים ולא בגדר מוסר התורה, וכשנתמנה שמאי לאב בית דין פתח ישיבה לעצמו גם כן בגדר רב ותלמידים בלבד. ישיבות אלו ידועים בשם "בית הלל ובית שמאי".

הלל ושמאי חלקו רק בשלשה דברים³⁰, אבל תלמידיהם נחלקו על דברים רבים יותר עד שנהייתה התורה כשתי תורות³¹. הלל ושמאי היו שניהם משורשי הבל. כמו שמעיה ואבטליון³². והיה הלל ניצוץ מנשמת משה רבינו, לכן שמו של הלל מופיע בתוך ע"ב שמות ליד משה רבינו. משה השם החמישי, והלל השם הששי. זכותם תגן עלינו אמן.

26. יומא ל"ח. 27. שער רוח הקודש תיקון י"ח. 28. פסחים ס"ו. 29. שבת ט"ו. 30. שבת י"ד: 31. סוטה מ"ז: 32. שער הגלגולים.

נחל

פרקי אבות א-ז

חכמה

סט